Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ★ ШОАТТА, 28 АПРЕЛЬ, 1990 ШУ. ★ № 50 (7864). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

«Чечингавтотранс» производственни территориальни объединенена чуйоагIача автотранспортни предприятешта юкъе яьржача яхье укх тIеххьарча шерашка хадданза хьалха латташ хьайоагIарех я Яжук Виктор Григорьевич керте латтача автоколонна-1737 коллектив. Къаьстта беркате да цунна карара шу. Цхьаккха бутт дIабахийтабац цо ше тIанйца декхараш дикка тIеххоачаш ца деш. Керттерча даькъе автоколонна водителаша дIа-хьа кхухь Грознерча, иштта республикерча цхьайолча торгови организацешта лаьрхIа дола мовхьаш. Хьалхарча квартала планагIа лаьрхIачул совгIа дIа-юха дихьад 3900 тонн халкъбоахама мовхьаш. Балха ханах пайда эцара задани тIеххоачашъяьй цар. Грузоборота задани 111,2 процент кхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа яьй 215,5 эзар тонно - километр.

Автоколонна коллектива кхы мел дола хьокхамаш а дог тIоздоахаш да. Автопарках пайда эцара коэффициента задани 102,1 процент кхоачашъяьй цо дIабахача кхаь бетта. Мовхьаш дIа-юха дахьарга дIабода мах лохбарах, доагора - энергетически ресурсаш кхоярах укх шера водителаша яь валови доходаш 800700 сом да, из хул планагIа лаьрхIачул 212 эзар гаргга сом дукхагIа.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, къаьстта дика къахьийгад Яндиев Хьасан, Мирзоев Юрий керте латтача бригадай коллективаша. ХIанзлехьа биъ бетта задани кхоачашъяьй цар.

Деша дай бац

Укх тIеххьарча шерашка даим тIехьабусаш, тIанйца декхараш меттел пачхахьалкхен планах а лоархIа ца беш, дукха декхар тIадусаш хьабоагIарех ба «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене технологаш, химикаш, кхыбараш. Эсала болх беш ба уж пятилетка тIеххьарча шера а. Цунна чуйоагIача пхе предприяте коллективсх укх шера хьалхарча квартала план кхоачаш ца еш йнсай кхоъ. Царех я тайп-тайпара продукци хьаяра дIабахача кхаь бетта задани 97,6 процент мара кхоачаш ца яьча А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Цу юкъа цо ара ца хецаш йнсар бIаьш эзараш сомий маьха чакхдаьккхача мехкдаьтта продукци.

Цул а эсалагIа къахьегаш ба укх карарча шера производственно - товарни контора болхлой. Цар товарни продукци арахецара хьалхарча квартала план 96,6 процент мара кхоачашъяьяц. Ер шу доладелча денз хIанзлехьа цар ара ца хецаш йнсай эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци.

Иштта тIехьа а бусаш, тIанйцача декхарех меттел гаьнна пачхахьалкхен планах а лоархIа ца беш хьабоагIа СССР 50 шу дизара цIерагIча химзавода химикаш. Цар фенол, полиэтилен, синтетически спирт, кхыйола продукци хьаяра кхаь бетта задани 97,3 процент мара кхоачашъяьяц. Шоай потребителашка цар дIа ца кхоачийташ йнсай халкъа боахаме Iалаьмате чIоагIа эшаш йола тайп-тайпара продукци.

Цу лакхе цIераш яьхача коллективай бехкагIа парафин, коача газ, полиэтилен, машиндаьтта, мехкдаьтта сийрда продукци арахецара пачхахьалкхен план гаьнна кхоачаш ца еш йнсай дIабахача кхаь бетта.

Дуккханешка дIакхоача продукци

Вай республикерча халкъа боахама дукхагIйолча участкашка дIакхоач Грозненски «Дружба» яхача картонажни фабрика болхлоша арахеца картонни изделеш. Уж чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши я торговии кхычеи организацей коллективаша. Цар хьашташ дизза кхоачашдара шоай ерригга таронаш оарцагIъяьхача фабрика болхлой тIехдика лоархIабу шийтталагIча пятилетка тIеххьарча шера тIанйцача доккхийча декхарех Долче, дерригача технико - экономически хьокхамий укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъярах рапорт делар цар. Пачхахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цу юкъа цар арахийцар 43 эзар сома маьха товарни продукци. ХIаьта халкъа эша товараш арахецара пачхахьалкхен план 142,8 процент кхоачашйир фабрика коллективо. Заданел тIех арахийцар уж товараш 320 эзар гаргга сома маьха.

Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдир цо дIабахача кхаь бетта. Бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, пачхахьалкхенна пайда бара задани 105,1 процент кхоачаш а яь, укх шера 186 эзар сом пайда баьб цо. Шоаш хьалхарча квартале даьха производственни хьокхамаш денгара денга дикагIа хулийташ, хьинаре къахьег фабрика болхлоша укх апрель бетта а.

Ши-шегIа хьахиннадац уж производственни толамаш. Цун керттердар да болхлоша шоай хьинар кхо ца деш къахьегар, балха ханахи мощностехи бизза пайда ийбар, исполнительскии къахьегамеи дисциплина чIоагIъяр, яхье хьалхалаттарий опыт шерра йоаржа а еш, цунах хьабкъалца пайда ийбар. Уж гIулакхаш Iалаьмате дика чакхдоахаш бола башха-дика производственникаш кIезига бац укхаза. Царех я швея-мотористка Тамбиева Виолетта. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо ший норма 140—150 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа биъ бетта задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, май бетта чотагIа къахьегаш я из. Ший опыт, балха методаш дог раьза долаш шийца къахьегарашта дIа а йовзийташ, ше санна къахьегара оарцагIбоах цо уж. МоллагIча болхлочоа эшаш дола гIоновкъоосгал де кийча я из.

Шоай профессех шаьрра болх бе цо Iомабаь болхлой кIезига бац фабрике.

Предприяте эггара дикагIа лоархIача закройщикех цаI ва Наурбиев Хьамида Батыр. Из тамаш а яц. Ший балхах тIехдика кхеташ ва из. Балха тIа цо брак яь, хьовзам хилийта цхьа моттиг нийсъеннаяц фабрике. Иштта волча говзанчаца каст-каста дагабувл къона закройщикаш. Цо хьехар даь, балха къайленаш дIайовзийта дIаводаш вола моллагIа болхло дег тIара цунна баркал аьле мара дIаводац. Предприятерча закройщикашта юкъе яьржача яхье даим хьалхалатташ хьавоагIарех ва из. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 135—145 процент кхоачашъю Батыра.

Фабрике эггара бехктокхамегIа йолча участке къахьегаш ба переплетчикаш Иванов Юрий Григорьевичи Ухатенко Тамара Ивановнаи. Цудухьа шоай болх боагтIача тайпара дIабахийтара, производстве цхьаккха тайпа хьовзам ца хилийтара шоашта тIалатта бехктокхам боккха хилар дика кхетадеш ба уж. Долче, шоайла каст-каста дагабувлаш, цхьа бахьан а шек болаш дар дIа-хьа хоатташ къахьег цар. Иштта къахьегарах балха тIа уж гIалат баьнна моттиг нийслац. Шоаш кийчъю продукци тIехдика хилийтарал совгIа, шоай сменни нормаш 135—145 процент кхоачашъю цар.

СУРТАШ ТIА: 1) переплетчикаш Ю. Иванови, Т. Ухатенкои; 2) закройщик Б. Наурбиев; 3) швея-мотористка В. Тамбиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Цкъа яздаьчун лерагIа

Гуш дола хувцамаш

Укх шера 29-ча мартен 5-ча апрелен араьяинача «Сердало» газета номераш тIа кепатехаяр «Ха тулийт», «ГIулакхаш во деце а...» яха материалаш. Цар критически оагIорахьа дувцар Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхозе бIаьстан-кхашкара балхаш тIехьа даьннаягах, кхаши хьайбаши леладерий йоакхо во елгах, кхыдолча кхоачамбоацарех. Мишта кхетаьй боахама кулгалхоша шоашта яь критика?

Кхаш леладеча бригадана гаргагIертача зийра оаха укхаза цхьацца хувцамаш хинналга. БIарг хьестар культстана гонахьа яьча кердача карто, меттайоалаяьча коанаIараша, техника латтача баьча лостамо.

Кхы а да укхаза гIадваха бахьан. «Ха тулийт» яхача корреспонденце тIа йийцача колхозо шийца оттадаь договор дIададаьккхачул тIехьагIа арендатора М. Хутиевна юхаяла йицъеяна ЮМЗ хIанз боахаме дагара къахьегаш я. Тхона тхоашта а бIаргайра из баьццара доакъар да йодаш.

Хьалха тхо цига хиннача хана цхьа буртиг ги, цхьа коартола бурилг лаьттах еллаяцар колхозерча кхаш леладераша. Цул совгIа, цхьадола лаьтташ вIалла аханза а дар. ХIанз из сурт бокъонца хувцаденнад. Бригадерча механизатораша дIабийнаб 115 гектар эбаь кени горохи. Цигара шоашта доакъар дакка лерхI укхазарча кхаш леладераша. Иштта дIабийнаб фуна лаьрхIа 20 гектар кен, 10 гектар доакъара свеклаш.

Дика чакхдаьккхад коартолаш дIаювлга а. Уж вурийтта гектар хургья колхозе. Ерригга майда наха дIанийцай, дезала подрядагIа лелаергйолаш.

БIаьстен - кхашкара балхаш чакхдоахача хьинаре къахьийгад механизатораша Белхароев Хьасана, Мархиев Ахабукара, Фаргиев Башира, Булгучев Макшарипа. Курмиев Беслана, сеяльщика Галаев Тухана.

Кастта дIае йолаергья 20 гектар хьажкIаши 18 гектар баьцадаараши. Лаьтта дIоахдаларга хьежаш ба кхаш леладераш.

Новкъадале а. газета тIа дийца цхьадола кхоачамбоацараш дIадаха кхоабаьбацар колхоза кулгалхой, бригада болхлой. ХIанз а тоаянза я цхьайола тIехьатосса инвентарь, МТЗ-80 яха трактор, техника кIал лоаттаяра хьалъяь кхоале. Кулг тоханза я столови, ЦIе уголок. Из дерригга а цхьан дийнахьа дулургда яхац оаха, цхьабакъда, мелал дIа а яьккха сихха дIатохабелча кIира де хIама дац из.

Массарел чIоагIагIа гIаддигар тхо колхоза кхаши хьайбаши леладераша дийцачо. Из къахьегамхой йоакхо ярца дувзаденна дар. Газето хоам баь махиллара, дефицитни товарашца Iалашбацар колхозхой. Е Сунженски района а, е Галашкарча сельпона а тIачIоагIбанза бисабар уж.

Шоай адресагIа баьккха бехк тIанйцар районерча торговле болхлоша, нийсдалийта кхоачамбоацар сихха дIа а даьккхар. ХIанз цахаддаш дефицитни товараш тел кхаши хьайбаши леладерашта. Цу гIулакха дувцилга доацаш раьза ба нах.

Критика модз дац. Цхьабакъда, йоагтIача из йича боккха пайда боал цох. Цунна къаьгта тешал деш да «Заветы Ильича» яхача колхозе лоаццача юкъа хинна хувцамаш.

М. КАРТОЕВ.

ДИКА ГIУЛАКХАШ

Шоаш тIанйца декхараш дикка тIеххоачаш а деш, къаьстта дика къахьегаш ба пятилетка тIеххьарча шера «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой. Дика къахьегама совгIат кийчдаь накъабаьхкаб уж бIаьстан цIейна — цхьоалагIча майна. Ер шу доладелча денз хIанзлехьа пачхахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа даьккхад 25500 тонн «Iаьржа дошув», хIаьта заданел тIех яьккха газ ялх миллион кубически метр совгIа я.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къа а хьийгад, яхье хадданза хьалха латташ хьа а боагIа мехкдаьттен гази йоаха оператораш Дубченко Евгений, Заутханов Рамзан, Хасанов Мовлды, Щекин Алексей, Суровецкий Виктор, мастераш Горбатенко Анатолий, Корнеев Анатолий, кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

Май бетта чотагIа

Башха-дика къахьегама совгIат кийчдаь ЦхьоалагIча майна накъабоагIа «Южэнергохимзащита» яхача специализированни управлене кавказски участка болхлой. Дерригача технико-экономически хьокхамий биъ бетта задани 23 апреле кхоачашъяьй цар. Оборудовани мукх ца яийтара Iалаьмате дукха балхаш даьд цар Нохч-ГIалгIай АССР-а «Грозэнерго» яхача энергетикаи электрификацеи производственни объединенена чуйоагIача предприятешка, Чир-Юртовски заводе, фосфорни тух доаккхача Дагестанерча заводе, кхычахьа. Бутт чакхбала укх юхедисача деношка планагIа лаьрхIачул совгIа цар кхоачашдергда итт эзар сома маьха балхаш.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къа а хьийгад, яхье хьалха а латт ремонтникаш Зданович Александр, Гучаев Сергей, Аслангиреев Аслан, Ахаев Султан, кхы дуккха бараш а. ХIара сменагIа нормаш 110 — 115 процент кхоачашъю цар.

Х. СУРУДЖАНЦ.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ГIОНЧАШ

Доккхий декхараш тIанйцад шийтталагIча пятилетка тIеххьарча шера Старогрозненски технологически транспорта управлене транспортникаша. Шоашта тIачIоагIъяьча участкашка къахьегача мехкдаьттахошта, бурувдеттараштa ший ханнахьеи эшшача боарамагIеи халкъбоахама мовхьаш а лоаттадеш, уж толамца кхоачашдара ерригга шоай таронаш оарцагIъяьхай цар. Цунга хьежжа башха-дика производственни толамаш доахаш, тIанйца доккхий декхараш хIара бетта тIеххоачашдеш хьабоагIа уж. Укх шера хьалхарча квартала грузооборота пачхахьалкхен план 154,8 процент кхоачаш а яь, заданел тIех цар яьй 952,7 эзар тонно - километр. Мовхьаш дIа-юха дахьара задани 150,7 процент кхоачашйир УТТ коллективо. Оттабаьча боарамал тIех дIа-са дихьар цо 22800 тонн халкъбоахама тайп-тайпара мовхьаш.

Автотранспортах, балха ханах бизза пайда ийбарах, доагора-энергетически ресурсаш, кхыйола материалаш кхоярах, халкъбоахама мовхьаш дIа-юха дахьарга дIабода мах планагIа лаьрхIачул лохбарах дIабахача кхаь бетта заданел тIех пачхахьалкхенна 73,5 эзар сом пайда баьб УТТ водителаша. ХIаьта валови доходаш яра задани цу юкъа 121,1 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа яь валови доходаш 350800 сом да. Уж производственни хьокхамаш денгара денга дикагIа хулийташ къахьийгар цар апрель бетта а. Цудухьа дерригача технико - экономически хьокхамий биъ бетта задани кхоачашъярах ханал хьалха рапорт делар цар.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, хадданза яхье хьалхалатташи дог гIоздоаха производственни толамаш доахаши йола бригадаш кIезига яц технологически транспорта управлене. Царех я Дмитриев Федор Дмитриевич, Тремба Николай Васильевич, Казяйкин Анатолий Иванович, кхыбараш керте латтача водителий бригадай коллективаш. Цар хIара сменагIа нормаш 125—135 процент кхоачашъю.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Парте горкома пленум

Самардийнахьа хилар парте Грозненски горкома IX пленум. Цига дийцар XXVI городской отчетно - хоржама партийни конференцена кийчо яра хьакъехьара дешаш.

Пленумо оттадир городской партийни конференци укх шера 12 мае е. Цига парте горкома отчетни доклад елга тIадиллар КПСС горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкона.

Пленуме дакъа лоацараша хьалхагIа парте горкома комиссешка а цул тIехьагIа пленарни заседане а йийцар конференце ергйолча КПСС горкома отчетни доклада проект. Из ювцача дакъа лаьцар 30 совгIа саго. Къамьлаш даьраша дукха предложенеш а замечанеш а йир. хIаьта уж теркал а еш доклада текст тоаелга пленумо тIадиллар конференци кийчъеча балха группана.

Иштта пленуме дийцар организационни дош а.

КПСС Грозненски горкома шоллагIча секретара декхарех мукъавалийтар М. Э. Баймурадов халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполкома председателалла из харжарца дувзаденна.

НГIАССР Министрий Совете

ДегIаахар сихделга дIадех

НГIАССР Министрий Совета аргIанарча заседане хьежар «1990 шера 1-ча квартале республика экономически, социальни дегIакхувлара план кхоачашъяра итогехи тIехьа тIайоагIача хана де дезарехи», «1990 шера 1-ча квартале чуIе фусамаш, кхыйола соцкультбыта объекташ хьалъяра хьакъехьа республика гIишлон комплекса во болх барах», «1989/90 шерарча цIенош дIоахдара сезона итогехи 1990/91 шерарча сезонага республика жилищно - коммунальни боахама кийчо яра де лерхIарехи» долча дешашка, хIаьта иштта, республике ахархой а фермерски а боахамаш вIаштIехьдахарах йола къахьегамах йолча НГIАССР Госкомитета председатела А. Н. Инуркаева яьча информацега.

Нохч-ГIалгIайче социально-экономически дегIаахара темпаш белгалйоахача статистически данней анализа хьахьокх, халкъа боахаме эша товараш дукхагIа хьадарца (квартальни планага диллача 103,1 процент, соахкарча цу ханаца нийсдича 114,2 процент) промышленносте къахьегама овсарле 2,7 процент лакхъярца, пайда бара план 104,9 процент кхоачашъярца цхьана кхыча лоархIамерча хьокхамашка доаггIа толамаш даьха доацилга.

БIарччача республике гIолла даьча договорага хьежжа продукцена поставкаш яра план кхоачашъяьяц. Цунца потребителашка дIа ца кхоачаш йиссай 5,4 миллион сома маьха бе-бе изделеш. ЦIенхаштта тIехьадисар гучадалийтад шоашкара «Терек» яхача мебельно - дахчан хIамаш еча объединене, Аргунски «Пищемаш» завода, Аргунски хьоар доаккхача завода, Назрановски трикотажни фабрика, Грозненски биохимически завода, иштта кхыча предприятеша, объединенеша. Цунца цхьана республика халкъа боахамерча дуккхача доакъошка къахьегама овсарлел сихагIа алапе боарам дегIаух. Промышленносте уж вIаши духьала нийсдича 2,3 процент дегIаеннача къахьегама овсарлега диллача алапи 8,3 процент дегIаденад.

ДIаяхача квартале во болх бир республикански а моттигерча а доалахьа йолча промышленносто. Цо продукцена договорни поставкаш яра план 98,4 процент мара кхоачашйинзар. 14 предприятии; организаци халкъа боахаме эша товараш арахецара декхарех лоархIаянзар, царна юкъе я респотребсоюз, «Ачалуки» яха минеральни хий арахецаш йола завод, Нестеровски консервни завод, «Сунжа» яха агропромышленни объединени, Надтеречни райпищекомбинат, иштта кхыяраш. Цар потребителашка дIакхачийтаяц 5 миллион сома маьха продукци.

Планаш а договорни декхараш а кхоачаш ца деш юкъагIдахара бе-бе бахьанаши объективни халонаши хилар теркал а деш, НГIАССР Министрий Совета заседане белгалдаьккхар, цу гIулакха керттерча даькъе бехке лохерча боараме къахьегам вIаштIехьбаккхареи производственни дисциплина телхаяреи хилар. Цхьайолча предприятешка тIеххьарча хана балха ха зехьа йоаяра тенденци дегIаенай. Цул совгIа, хьежача гучадаьлар ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, «Промавтоматика» НПО опытни заводе, Нохч-ГIалгIай химзаводе, художественни промыслай, «Силуэт» объединенешка зехьа йоаеча балха ханах 60 процент администраце бокъо а луш йоаелга.

Хьалха санна во болх бу республика гIишлон даькъе. 1990 шера хьакъоастаяьча капитальни вложенех 1-ча квартале ерригга дIалаьрхIача 12 процентах мара пайда ийцабац, цу даькъе, социальни сфера объекташ хьалъеча — 9 процент. Цу квартале керттера фондаш юкъейоалаяра шера план 6 процент мара кхоачашъяьяц, хIаьта социальни сфера объекташ — 4 процент.

Къаьстта во болх бу республика керттерча подрядни организаце — «Чечингстрой» объединене, цо 1-ча квартала генподрядагIа балхаш дара план 67 процент мара кхоачашъяьяц, хIаьта шоай низашца балхаш дара план — 71 процент, соахка цу хана баьча балхаца нийсдича уж цифраш геттара лоха я. Грозне, Чири-Юрта дукхаквартирни цIенош хьалдара, Гудермесе берий беш хьалъяра план юкъагIа яьккхай.

Из дерригга а цар кирпишк ца хиларца дувз. Цхьабакъда, объединене йоккхача панелий цIенош делга дегIакхувлара цхьаккха хIама дац. Аьшкбетонни изделеш хьаяра квартальни план 51,7 процент мара кхоачашъяьяц. Цул совгIа, 15 эзар квадратни метр панелаши конструкцеши арахеца низ хургбола Аргунски йоккхача панелех цIенош дара завод хьалъяь яьккхаяц.

КIеззига дикагIа болх баьб «Чеченингушагропромстрой» объединене, цо генподрядагIа йола квартальни план 79 процент кхоачашъяьй, шоай низаца болх бара план — 88 процент, из а соахкарча боарамал лохагIа ба. ЮкъагIдаьккхад Гудермесски районе цIенош хьалделга, Урус - Мартане, Науре школаш елга, Сунженски районни больнице терапевтически - корпус елга. ЧIоагIа ледара да шера 35 эзар квадратни метр вIашагIхетта аьшк - бетон арахеца низбола Шалински юртара цIенош ду комбинат хьалъечара гIулакхаш.

НГIАССР Министрий Совета заседане белгал ма даккхара республика гIишлон дакъага лерттIа болх байтара новкъарле ю кулгалхошеи специалисташеи шоай служебни декхараш бехктокхам кхета ца беш кхоачашдаро, капитальни гIишлош яреи материально-технически Iалашо яреи план лерттIа вIаштIехь ца яккхаро, горрайисполкомаштеи гIишлон организацештеи юкъе ханнахьа керда объекташ хьалъяра лаьтта хьакъоастадара дешай даькъе лерттIа координаци ца хилaро, хIаьта иштта, моттигерча Советаша шоай оагIорахьара подрядчикаша беча балха тIехьа тIахьожам ца лоаттабаро.

ДIаяхача отопительни сезона итогашта анализ еш, НГIАССР Министрий Совето ер вывод яьй: жилищно-коммунальни боахама территориально производственни объединене, городской, районний Советий исполкомаша, министерствашеи ведомствашеи де дезараш тIанйца доллаше Iан хана цхьайола нах бахача моттигашка йIовхалца Iалашъяра системаша лерттIа болх бацар, кхыметтел Грозне малхбоален даькъе дIайха хий сецадора, во дIоахдора кхыча районашка цIенош.

Из нийсделар чуIеча фусамашта, отоплене системашта ремонт еча ледарло гучаялийтарах, горрайисполкомаша шоай оагIорахьара ведомственни жилищни организацешкара цу гIулакха кийчо яра хьакъехьа доагIар хьа ца дехарах. Цу тайпара моттигаш кхы нийс ца ялийтар духьа кердача Iана сезона жилищно - коммунальни боахам кийчбара лаьрххIа керттерча мероприятей программа чIоагIъяьй, хIаьта из кхоачашъелга тIехьа а ца тетташ дIадоладе деза.

Нохч - ГIалгIайчене ахархой боахамашеи кооперативашеи вIаштIехььяхара йолча республикански комиссе председатела А. Н. Инуркаева хоамага ла а дийгIа. НГIАССР Министрий Совето белгалдаьккхар из лоархIаме болх дIаболабаьлга, цхьабакъда, из хIанз сов ледара дIабодаш ба, аьнна.

Цун декхар латт лаьттаца къахьега безам болча наха гIо дарах, гарггарча хана къаьстта лоаман районашка юртбоахама производства эффективность лакхъяра, меттаоттаеча юрташкеи хуторашкеи нах юха баха ховшабара новкъостал дарах, хIаьта иштта агропромышленни производства вIаштIехьйоаккхача керда формаш юкъейоалаярах.

Цунца цхьана, цхьайолча районашка хIанз а тIехьа ахархой боахамаш хьадара йола комиссеш хьаяьяц.

Дерригача дийцача дешай хьакъехьа НГIАССР Министрий Совето соцамаш тIаийцар.

ЦХЬАНА—БАРТ БОЛА ДЕЗАЛ

Красномолотовцаш— «гергача истола» гонахь

Прибалтикера событеш, Юкъерча Азе республикашка, Закавказье, Кердача Узене, Грузе нах лозабеш а боабеш а хинна довнаш — цу дерригне а уйла яйт граждански тIом хила боал-хьогI, аьнна. Вай даь даьша, вай даьша цIий Iоухнйташ, хьацар доаккхаш вIашагIтеха сийлахь-боккха моха боха гIерт-теш? Дац-теш кхыдола цхьаккха а бахьанаш перестроечни процессаш дегIайоалаяра?

Боккха бала а кхаьча цу хаттарашта жоп дала гIерт мехка доккхагIа хьаькъал дола нах. Цу дешай уйла еш ба вай пачхаьалкхен кхела йоакхо еш бола болхлой, ахархой, интеллигенци.

Из проблема къоастаяра тIадерзадаь да КПСС ЦК сентябрьски (1989 ш.) Пленуме тIанйца документ — «ХIанзарча хьалашкара парте къамий политика» (КПСС ЦК Платформа). Цу тIара гуш да вай мехка къамашта юкъера гIулакхаш Советски Союза Коммунистически партена мел чIоагIа дагадоахк, из ишттa хилар дувц «Малагlа тIехьале йисай вайна?» «Мишта эргаллккха тоаергья, йизза хургйолаш хьаергья советски федераци?» «Къаман автономе лоархIам а правови статус а хьалъайе», «Къамий культурехи меттахи», «Къаман доши граждании бокъонаши», «Къаман деша идейно-теоретически аспектах» цIи йолча разделаш тIеи подразделаш тIеи.

Цар тIа кIоаргга тохк советски федераце истори, цун таханара хьал, къоаста а ду, хьадда дIа а доах вай мехка исторе чухь 72 шера къаман деша хьакъехьа дийнна гIалаташ.

Цудухьа тамашийна дац цу деша теркам хIанз вай общества беррнгача наха беш хилар, из ира дувцаш а чIоагIа къувсаш а хилар, цох йола уйлаш тайп-тайпара нийслуш хилар а. Дика да цу хьакъехьа халкъ гипнотически наб кхийттачара сомадаьнна. Халкъ хьадда мукъадьннад сталинско - бериевски концлагераша тIаоттабаь хиннача кхерамах. Цо майрра перестройка гIа баьккхаб. Нагахьа санна ше мехка этта хьал бе долла, перестроечни процессана кулгалде, вай общество кердача новкъа дIахьалха йодача ший авангардни лоархIам аьрдехьарча а аьттехьарча а низашта дIа ца хеца гIерте, парте таханара декхар да событешта хьалха хилар, царна тIехьара тIакхе а ца гIерташ.

Из уйла нийса хеташ дувц тха редакце «Красный молот» завода объединене дукха ха йоаццаш гергача истола тIа гулбаьча цу предприяте болхлоша, мастераша, инженераша. Цар дувцараш тха корреспондента А. Садулаева лоацца тоадаь оаха лохехьа кепатох.

Хункерханов Султан Леличевич, «Красный молот» завода производственни объединене комсомольски комитета секретарь, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутат:

— Сона кIоаргга дег чу ежай 1986 шера перестроечни процесс дIайолалуча хана Михаил Сергеевич Горбачева аьнна уйла ХIанз вай мехка этта кхераме къамашта юкъерча гIулакхашкара хьал хьалхе а гуш санна аьлар цо из.

Сона хетачогIа, къамашта юкъе хьувш дола гIуланхаш ши-шегIа дужаргда аьнна сатийна Iе дагIац вай. ХIанзара хьал геттара во эттад кхыметтел граждански тIом хьар а кхерам болаш. Нагахьа санна из хуле, тIаккха вай сийлахь-боккха мохк, 70 шера исторе чухь вай хьаIайна низ бохар да.

Сона хетачогIа, ишта дола хьал цIаьхха этта дац, дуккхача хана денз хьаIовш хьахиннад. Итташ шерашка къамий социальни хьашташ, къамий экономика дегIаахара дешаш общественни вахарах дIа а эдеш, теркал даьдац. ХIаьта экономика дегIаихай административно - командни система волюнтаристски, компетентни йоацача, кхьметтел цкъаза кхетаеш йоацача а, указанегIа. Масала, хьаэцаргья вай коллективизаци. Вайна исторе из трагически ха цу хана геттара кIезига арадоахаш хиннача документаш тIарей художественни литература тIарей мара йовзац. ХIаьта литературас харц дувцар, из яздора Iаьдала керте эттача цIена боацача наьха харц идеологе кIийлен тIа. Халкъо, къаьстта ахархоша дика кхетадора тIанйеш йола решенеш харцахьа йолга. ТIаккха, Сталина а цунна тIехьабараштa а шоаш лаьцача наькъа нах духьала болга хоа ма деллинге а, цар репрессивни аппарат «болх» бе йолаялийтар. Цу хана цхьа бахьан доацаш оттанзар мехка эггара дикагIа дIадийнар хьахулаш йолча моттигашка — Украинен Поволжьен моцал, аьнна хет сона. Сталинен цун опричникашен наха низ бир итташ, бIаьш эзараш, миллионаш нах ловча бовлба, юхебисараш ца боалаш колхозашка гIоргба, яхаш уйла а йолаш.

ХIаьта фу дар промышленносте? Йоккха промышленность хьае йолча вай уйлано дIа-са кхайса йоайир средстваш. Оборудовании производства технологии керда предприяти болх бе йолаялийталехьа хьалхагIа къалу. ТIаккха гIулакх производствана реконструкци е езача отт. Из дарегIа чакхдалац. Цу харцахьа боахача гоно юххера а экономика дегIайоагIачара яьккхар. Вайна хIара дийнахьа а эшаш йола предметаш — сапа, барзкъаш, продукташ ца тоъача кхоачадир. Юртабоахам хIалакбир. ТIемеи из чакхбаьнначул тIехьарчеи хана санна дувц хIанз кхоана бераштa даа фу нийсдергда вай, барзкъаш а маьчеш а мичара эцаргья вай яхаш.

Цу тIа тIакхийттад вай гонахьара Iалам бIехдеш дола хьал а. ХIаьта ишттa бIехдаь Iалам меттаоттадарга дIадахийта дезарг мадий миллиардаш сомаш.

Со чIоаггIа теш нагахьа санна Iалам тоаде вайна могe, ерригa уж проблемаш кхоачашъяра вайна новкъостал хургхиларах. Юкъерча Азера республикаш гIертаргьяц кхычахьара тIабаьхка нах лелхабе, Прибалтика хьовзаргьяц мехках дIакъаста — тIаккха мехка низ бохарг мабий. ЧIоагIа экономика — из я советски халкъий федераци чIоагIъергйола а кхотаергйола а цемент, со цох теша а теш. Из цIаккха дицдалийта дагIац вай, цу тIехь леста къахьега а деза.

Писарский Анатолий Яковлевич, № 12 йолча цеха воккхагIвола мастер:

— Сона, вай мехка кхыча гражданашта а санна, дага латт цхьа уйла, цхьа дош: е СССР Лакхехьарча Совето а, е СССР халкъа депутатий съездо а, е хIанз керда хьахиннача парламенто а хьадда хIана къоастадац хIанз этта, сона хетачогIа, керттера дош — къамашта юкъерча гIулакхий дош. Халкъо хержача, Iаьдал бе деллача цу наха шоай хабараш а дита, маца гIа боаккхаргба из дош лоацца хоададара? ХIаьта мехка кхы дIахо хила йиш йоацаш геттара ирденнад къамий гIулакхашта юкъера дош. ХIара дийнахьа, хIара сахьата во дар хила тарлургдолаш этта кхераме да Нагорни Карабахера хьал. Вайна массанена а дицдаланза да туркий-месхетинцаш боабеш хинна дов. ХIанз-хIанз эккха тарлургдолаш хьайна да Прибалтика республикашкара хьал. Ишттa моттигаш я кхычахьа а.

ВIалла дийца варгвоацаш дика хет сона вай Нохч-ГIалгIайчене уж тайпа хIамаш доацаш. Цхьаннена а ца кхаьччача тайпара хала сталински репрессей Iазап тIаэттача а текхача а вайнаха геттара дика кхетаду цхьа къам шоллагIчох латар, низ бар хила йиш йоаца хIама долга. Из вайнаьха халкъ беркате а даькъала а хилар да.

Сона чIоаггIа ла а лов, хьал а лоац ший автономи исторически доазонашка меттаоттаяр дIадехаш гIалгIай халкъо оттадаь гIулакх. Аз тамаш а ю, новкъа а да вай правительствас цу хьакъехьа хьадда доагIар ца деш хилар. Дикка дукха ха майий нохчийи гIалгIайи бахачара бохабаь бехк боацаш дIабахийта хилар, эггара йоккхагIйола вандализм, зулам да аьнна дIакхайкадаь. Цудухьа гIулакх лерттIа чакхдаккха деза — тIехьа а ца тетташ дIадаккха деза вандализмах тIехьагIа хьа мел хиннар, гIалгIаштеи хIираштеи юкъера гIулакх довнага а ца доалийташ.

Кортамукъале, гласность, демократи авторитарни режим тIалатташ даьхача, адамий йолча бокъонех даьха хиннача вайна геттара доккха, корта бIогора боаккхаш гIадвига хIама да. ХIаьта корта бIогора баьннача саго фу де тарлургда вайна довзаш да. Цудухьа ший бахьан доацаш дац перестройка хьале массаза а чоп цIена ца хьовш хилар, вешта аьлча, дуккхача группашка, неформалий группашка цхьадараш дика гIулакхаш дале а, шовинизмаи национализмаи гIулакхаш деш моттигаш а я. ХIаьта из вIалла хилийта йиш йоацар да. Къамашта юкъера гIулакхаш геттара теркалде дезаш хIама да. Цу хьакъехьа шоай декхар органашта, прессана, радиона, телевиденена, интеллигенцена, литературана хила мадоаггIара кхоачашдулац аьнна хет сона.

Аз хьалхара оалаш дац «Мотт халкъа са да, цун юхь я». Аз геттара доккхал деш да бера ха айса нохчашта юкъе яккхар. Цудухьа аз хIанз геттара шаьра бувц нохчий мотт (ишттa оал из са доттагIаша — нохчаша а). Дика кхетабу аз тIаккха, гIалгIай мотт а. Цудухьа хьакхашта я сона вай республика эггара теIача моттиге а.

Метташ вIаши довзаш хилар тайп-тайпарча къамех бола нах гаргаозарех цаI да. Цудухьа новкъа а хеташ хьож со вайнаьха метташ Iомадарах йолча телепередачашка, хIана аьлча метташ Iомадар санна лоархIаме декхар кхоачашдара гаьна латт уж. Нийса хIама хет сона Прибалтика республикашка моттигера мотт Iомабелга законагIа чIоагIдар.

Чубенко Александр Анатольевич, «Красный молот» завода производственни объединене профкома председатела заместитель:

— Россеи россиянашеи оалаш да «халахетараш дувла ха» аьле. Ишттa ха эттай хIанз мехка. Цу тайпара ха эттача наха массаза а дикадар лийхад — из хиннад халкъаш бартадахар.

ХIаьта вайна хIанз гоннахьа гуш дар фуд? Газеташ тIареи журналаш тIареи цхьадола хIамаш дешаш хала хеташ дог Iувд: кхоанено фу дахьаргда-хьогI? аьле хаттар отт.

Сол хьалхагIа укхаза къамаьл даьча новкъоста Писарске нийса дийцар. Далла хоастам ба вай республике мехка дуккхача моттигашка къамашта юкъе дувла халахетараш, довнаш, нах боабелга доацаш. Де мел дезар дой вай республика а мехка а халкъашта юкъера доттагIал кхы а чIоагIдара? Тахан хьайна къамашта юкъера гоамал кхоана юха хьовргйоацаш хилийтара фу ду вай?

Мел доагIар дац, данне а дац. Вайна хIанз а хац, нийсагIа аьлча довзац вайна, Iомадаьдац вай воашта гоннахьа бахарий еза обычеш йовза, еза, сабаре хила.

Цхьаннена къайле яц, Грозне бахараштa хIаьта а, цхьа-ши шу хьалха а кхыметтел улицашкара бардюраш нохчий кашамашкара хьадаьхача чуртех яь хинна хилар. Из дар республика яйхачул тIехьагIа, дийна бараш мел дар дIадаьккхачул тIехьагIа, байнараш а бовхар, истори, дIаяха ха толхаяр. Бакъда, цу хьакъехьа бехке дараш вай дац, бехке я Сталина а цун бIехача гIозаро а оттаяь хинна режим. Со а чIоагIа раьза ва из туржаIа перестройкас дIадаккхара. Цудухьа, се профсоюзни болхло хиларах тарра, со гIерт махулла сихагIа перестройка чакхъяккха, цо деш дола хувцамаш дикагIа хилийта.

Ховш мадарра профсоюзаш эггара дукхагIа нах юкъе бола мехкара организаци я. Кхыметтел дукха ха йоаццаш а тIехьа фу де йиш йолаш бар профсоюзни болхлой? Ишттa эггара дукхагIа нах юкъе бола организаци а административно-бюрократически аппарато яхар де дезача оттаяь яр. Шоай бокъонаш толхаяр, шоай хьашташ кхоачаш ца дар мишта меттаоттаде деза дIахьекхар гIайттача шахтераша.

ХIанз профсоюзаш шоай оаз йолаш, шоай низ болаш я. Оаха дика кхетаду, бакъдар аьлча, къамашта юкъерча гIулакхий хьакъехьара тхоай декхар.

ХIаьта вай фуннагIа дийцача а, къахьегарах доагIар хьадалара дош латташ да. ДагайоагIий шоана вай хьалийнза йисача социализма йовзаш йола «ХIаране ший говзалга хьежжа, хIаранега хьийгача къига хьежжа» яха символ? Говзалах хьадаьр доагIар а да доагIар а хьадоаккхар вай, бакъда, хьийгача къига хьежжа доагIар дIалацар. Бакъда, из деш къамий хьакъехьа хоададаь хIама дацар. ХIаьта промышленносте кIезига бар нохчийи гIалгIайи, уж дукхагIча даькъе районашка, юрташка ма бахарий. ХIанз гIулакх кхыча тайпара да. Дукха ба промышленносте нохчийи гIалгIайи. Хьалха къамашта юкъе нийслуш хинна цатоамаш дIадахара ший низ кхоачар ду профсоюзо. Къахьегамах доагIар, социально-бытовой гIулакхаш нийсхо йолаш ду — дерригa а хьийгача къига хьежжа. Къаьстта из гIулакх дикагIа дIадоладеннад коллективо хIанзара директор новкъост Мусалимов хержачул тIехьагIа.

Тха заводе болх беш ба тайп-тайпарча къамех бола нах — эрсий, нохчий, гIалгIай, татараш, прибалташ, жугтий, дагестанцаш, кхыбараш. Укх предприяте аз болх беча хана цIаккха а хезадац сона къамашта тIагIолла дов даьннад аьнна. Сона из геттара дика а хет.

Мальсагов Руслан, «Красный молот» завода производственни объединене генеральни директора заместитель:

— Коммунисташ декхарийла ба къамашта тIагIолла къахьегама коллективашка халахетараш ца дувлийта яха дешаш сона къаьстта гарга а аз дика кхетадеш а да. Айса беча балха тIехь тайп-тайпарча къамех болча болхлошца хIара дийнахьа вIашагIкхета везаш хул со. Царех хIаравар цхьацца эшаш кадрай отделе воагIа, хIара вар теркалве, цо яхачунга хьажа веза.

Барт тайнача интернациональни коллективана фу карагIдаргда бIаргаго йиш я красномолотовций гIулакхашка. Дукха ха йоаццаш а тIехьа тха предприяти хаддалза тIехьаюсарех цаI яр, тIехьаюсачара хьалъяргья аьнна дог доахилге а яцар. Дерригa хувцаделар керда директор эттача. Из къамах татарин ва. Цу сага мегар тIехьайнсачара производство меттахьа яккха. Бакъда, цхьан сага могаргдац кхы цIаккха а хьалъяргьяц аьна хеташ тIехьайиса латта производство хьалъяккха. ХIаьта а шийна из хьалйоаккхалургхиларах цун бIу баларо, из хьалъяккха цун болча лоIамо нах тешабир цо дувцачох. Дагадехар кхоачаш а хилар. Кердача директора инициатива бахьан долаш чIоагIъеннай хIанз тха объединени, пайда беш а я. ДикагIа хиннад къахьегама хьалаш, лакхденнад болхлой алапи.

Из бахьан долаш хIанз кIезига дIабувл болхлой, хьалха хинна сий меттаотташ да болхлой профессе.

Тха коллектив мел барттайна а низ болаш а я дувцаш цхьа масал доаладергда аз. «Правда» тIа «Кунакаша массаза а барт лохаргба» яха Грачевеи Халинеи статья араяьлча гIалгIай Назранеи Грознеи улицашка баьлча царех дIакхийттар нохчий, эрсий, дагестанцаш, кхыча къамех бола болхлой. Из деци халкъий бокъонца дола доттагIал, вошал, вIаши дола гIулакхаш гойта масал?

Ковзев Николай Васильевич, № 12 йолча цеха сварщиций бригадир:

— Сонен са новкъосташтен чIоагIа кIордаяьй массе а тайпара «измаш».

Вай массаза а хьалъеш хинна, хьалъяьй яьха социализм бахьан ди тIехьа мецагIа хул вай. Ишттa я хIанзара нах бахаш хургболаш яь яргья аьнна вай общественни политически лидерех волча цхьание хьакхайкаяь хинна коммунизм а. Цу тайпара массаза а ишттa бах вай ханара нах, ишттa баьхаб хьалха дIабахараш а.

Хетаргахьа ишттa дахаргда вай бераш а тIехьа тIабоагIараш а, нагахьа санна перестройка нотъяьнна, Iаьдал бе ца долле.

Сона хетачогIа, къамашта юкъера гIулакхаш талхар хьадоагIа беррига мохк чулаьца йолча экономически кризиса тIара. Кхоанарча денах тешам байча, бераштa даа а дувха а фу эцаргда яха ваьлча, кхетадеш мадий, сатем боабу, долла хIама гоамлу. Экономически хьал талхарах хьахинна эгIазло вахара ерригача сферашка а кхоач — духовни, культурни, къаман сферашка.

Бакъда, социализм хьалъе гIерташ дукха хIама карагIдаьннад вайна. Шин тIемо — граждански Сийлахь-боккхача Даймехкен тIемаша йохаяь хинна промышленность меттаоттайир белацен тачкацен. ХIаьта мел бала тоххаш? Миллионаш бола нах концлагерашка боабеш, дуккхача наха Iазап деш. Уж хIамаш хургдацар, нагахьа санна вай правительствас нийса никъ лаьцабаларе. Цудухьа аз могаду вай мехка дуккхача партеех латта система хьахулга.

Сай къамаьл чакхдоалаш цIаькха а белгалдоаккхаргда аз сайна уж «измаш» чIоагIа кIордаяр. Безаме болх бе, кхоачам болаш ваха а кхоанарча денах бIубенна а хила лов сона.

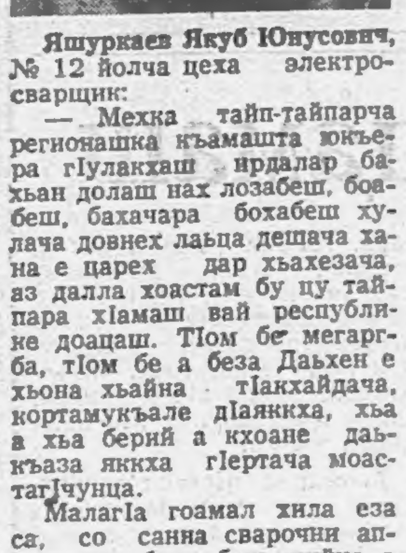

Яшуркаев Якуб Юнусович, № 12 йолча цеха электросварщик:

— Мехка тайп-тайпарча регионашка къамашта юкъера гIулакхаш ирдалар бахьан долаш нах лозабеш, боабеш, бахачара бохабеш хулача довнех лаьца дешача хана е царех дар хьахезача, аз далла хоастам бу цу тайпара хIамаш вай республике доацаш. ТIом бе мегаргба, тIом бе а беза Даьхен е хьона хьайна тIакхайдача, кортамукъале дIаяккха, хьа а хьа берий а кхоане даькъаза яккха гIертача моастагIчунца.

МалагIа гоамал хила еза са, со санна сварочни аппаратаца болх беш шийна а ший бераштa а сискал яккха гIерташ къахьегача Петроца е Иванаца?

Октябрьски революци хинначул, паргIато яьнна дукха ха яьнначул тIехьагIа нохчаштеи гIалгIаштеи 1944 шера Сталина доккха Iазап тIаоттадир. ЦIаккха дицлургдац сона хIаьта Казахстана шерача аренашка тхоашта казахаша, киргизаша, эрсаша, кхыча къамех болча наха даь новкъостал. Цун уйла йича дагадох: «Хьанна деза-теш къамашта юкъера цатоамаш, довнаш?» аьле. Хьанна пайдане да-теш къамаш дIакъесташ мохк бохар? Ишттa дIакъаьста моллагIа республика низ боацаш, диктата кара гIоргья.

Ази са новкъосташен могийтаргдац къамашта юкъе цатоам баккхар. Тха лозунг да: «Вай ленински доттагIалца чIоагIа да!» яхаш. Ишттa да а да из. ХIана аьлча, доттагIалца чIоагIа ба нах. Сийлахь-боккхача Октябра карагIдаьннача эггара керттерчарех цаI да Советий мехка халкъий доттагIал.

Гергача истола тIа «Красный молот» завода производственни объединене болхлой вIашагIкхетар чакхдаьлар предприяте цехашкеи участкашкеи халкъашта юкъера интернациональни доттагIал чIоагIдара, из кхы а дикагIча новкъа даккхара тIехьа нигат долаш.

Радикальни экономически реформа

Рыночни гIулакхашка довла деза

Грозненски «Металлист» завод — дукхагIча даькъе наха хоатташ дола товараш арахецара лостам болаш я. Укхаза хьаеча хIамай номенклатура йоккха я: бешамаш лелаяра эша тайп-тайпара инвентарь, цIагIарча быте пайда эца карнизаш, спецешта лаьрхIа набораш, полиэтиленах хьадаь богаш, ведраш. кхораши Iажаши чулоаттабу вазаш, аьшка маьнгеш. МассагIа да уж, дерригаш дийца а варгвац. Укхаза арахец промышленни товараш я. Масала, зIамига а доккхий а хьастамаш. Цул совгIа, предприятес дакъа лоац бахача наха гIулакх деча, цар заказаш кхоачашдеча. Тайп-тайпара гIулакхаш ду колхозаштеи совхозаштеи, масала, таразаш тоадеш, нийсдеш. Лоацца аьлча, дIадахача шеращца нийсдича хIанз коллективо кхоачашду балхаш дикка шерденнад.

Ховш махиллара, тIеххьарча хана вай республика правительствас боккха теркам тIабохийт наха хоатташ дола товараш дукхагIеи дикагIи арахецара. Из гIулакх цхьан кога тIа даккхара, шердара чакхъяха йолаяьй йоккхий мероприятеш. Цудухьа кхетаде хала дац, цу предприяте лоархIам тахан мел боккха ба. Цунца дувзаденна айлу хьалхашка этта керда декхараш кхоачашдара тIехьара коллектива бехктокхам.

ТIаккха мишта кхетабу болхлоша из? Цу хаттара кхы тIатоха ца дезаш жоп лу цифраша шоаша. Укх шера хьалхарча кварталах заводо товарни продукци арахецара план кхоачашъяьй 106 процент, потребителашта продукци лоаттаяра план а кхоачашъяьй. Вай белгалдаьхараш керттера хьокхамаш да. ХIаьта дагадоххарах аьлча, укхаза дерригача технико-экономически хьокхамий планех а лоархIабаьб. Цо вIаштIехьдалийтар предприятена цхьан кварталах 65 эзар сома пайда бе. Цу тайпара толам укхаза хьалха баьккхабац.

Алхха продукци дукхагIа хьаяра тIехьабаьнна а ца Iеш, укхаза хадданза уйла ю цун номенклатура шеръяра, артикул хувцара. ХIана аьлча, бухсоццаш цунах тийша да завода продукци наха безамегIа дIаийяр, предприяте экономически хьал чIоагIдалар. Цхьадола масалаш доаладергда вай. Белгга мероприятеш чакхъяхарах кердаяьккхар спецешта лаьрхIача наборий артикул. Из хозагIа хилар, лохбелар цун мах. Долче, наха дикагIа дIанйю уж. Вешта аьлча, предприятена а наха а пайда болаш хIама дар чакхдаьккхар. Наха чIоагIа хоатташ я укх шера арахеца йолаяь аьшка бисквитницаш. Цу даьккъе болх дIахо хьош ба заводе. ШоллагIча квартале арахеца йолалургья керда светильникаш, промышленни кооперапе ларда тIа «Промавтоматика» объединенеца договор а оттадаь, цхьана арахецаргья микроволнови электрически пишкаш. Уж хьаергья тIеххьарча Iилмана карагIдаьннарех пайда а эцаш, кхыча мехкашкарча предприятешца бувзам а лоаттабеш. Лоацца аьлча, дунен халкъашта юкъерча рынке а дIадахьийта эхь хета ца дезаш хургда из товар.

Цо хьахьокх заводе къахьегача наьха потенциал йоккха йолга, цар балха говзал лакха йолга. Масала, моллагIа операци чакхъяккха, моллагIча продукце керда тайпа карадерзаде таро йолаш ба болхлой В. Маркина, В. Гайдукова, В. Улыбин, ремонтно - экспериментальни участка бригадир В. Б. Многолет, дукхха кхыбараш. Йоккха опыт йолча болхлоша шоай балха говзал кIоаргъярал совгIа, дукха къахьег из къоначарна дIаIомаяра, керда специалисташ кийчбара. Со укхаза волча дийнахьа цхьан участке шоашта тела теоретически знанеш, бокхагIчар новкъосталца практикаца дIачIоагIъеш вар № 3 йолча Грозненски профессионально-технически училищера вит практикант. Цигара хьадоагIаш хила деза-кх тIеххьарча хана кадращцара проблема заводе отташ ца хилар. Лакхденнад наьха алапеш.

ДикагIча оагIорахьа хинна хувцамаш кхы а дукха да заводе. Цхьабакъда, са безам бацар уж белгал а даьха, дерригa вIаштIехьа да, аьнна, цу тIа тIадам оттабе. Тахан коллективана хьалхашка латташ дукха проблемаш я. Царех эггара чIоагIагIа Iаткъаш яр я предприяте участкаш цхьан моттиге а йоацаш, города тайп-тайпарча мIнигашка хилар. Кхыметтел, цхьа участок Сунженски района Карабулак яхача поселке а кхаьчай. Из бахьан долаш доккхий транспортни зенаш хул завода, хала да ханнахьа царна бийдал лоаттае. Участкашка латта оборудовани къаеннай, тишъеннай. Цудухьа продукцега дIадодар дукха хул. Коллективана саггота эш керда, дикагIйола оборудовани йола керда завод. Из хьаеш латта массехк шу да. Генеральни подрядчик — «Чечингстрой» гIишлон-монтажни производственни объединени. ГрафикагIа из эксплуатаце дIаяла еза тIеххьара ха соахкара шу дар. Бакъда, чакхдаханза дисa хинна гIишлон-монтажни балхаш дерригa а 160 эзар сома маьха мара доаццаше, объект эксплуатаце дIа ца луш йисар. Бахьан? Укхазара ший болхлой хьа а баьха, соцкультбыта объекташ хьалъяра дIабигар объединенес, хIаьта завод — промышленни лостам бола объект я, аьнна, хьал а ца еш, соцайир. ХIама дацар, цунах соцкультбыта объекташта пайда баьннабаларе. Амма, вайна дика хов дIадахача шера царна хIама тIанхийтта доацилга. Iалаьмате дукха соцкультбыта объекташ чакхъяханза йисар. ТIаккха, гIойле яцар йистеяккхара дукха хIама ца эшаш хинна завод чакхъяьккха хиннаяларе? Цу тIа, тахан цу тайпарча предприяте лоархIам мел боккха ба ховш ма дий. ХIана аьлча, наха хоатташ дола товараш дукхагIеи дикагIеи арахецар — из социальни лоархIам бола декхар ма дий. Бакъахьа дар гIишлонхой кулгалхой цунах кхетаре ,шоаш дIадоладаь хIама, наха а шоашта а, хьовзам ца хулийташ чакхдоаккхаре.

ШоллагIа лоархIаме проблема ювзаенна я завода коллектива производственни дешаш къоастадара ший бизза лоIам ца хиларца. Масала, оттадаьча договорагIа предприяте арахецача продукцех 85 процент пачхаьалкхен торгови организацешка дIайохийт. Цхьабакъда, уж договораш увттадер завод ше яц, лакхе латта организаци — моттигерча промышленноста объединени я. Цудухьа, наха дIадехарашка хьежжа, ший лоIамагIа продукце керда тайпа юкъедоаладе, цун артикул хувца, дIадахачунга хьежжа маьхаш хувца бокъо яц коллектива. Кхыметтел, продукце артикул хийцача а маьхаш хувца бокъо яц лакхера амар ца делча. ХIаьта предприяте эшача бийдалца Iалашъяр а централизованни хьисапе да. Бийдал мичара хьайие еза белгалдоаккхар а объединени я. Завода бокъо яц бийдал лоаттаеча поставщикашца духхьалара гIулакхаш леладе. Из воча оагIорахьара Iаткъ завода экономически хьала. ХIана аьлча, мехка гаьннарча районашкара, доккха транспортни зенаш а деш, ха а йоаеш хьакхахьа езаш хул из: Челябинскера, Куйбышевера, Днепропетровскера, Хабаровскера, Бравары яхача а дуккхача кхыча а городашкара.

Уж а кхыйола а проблемаш къоастаяра наькъаш малагIаш да? Сона хетачох, предприятена шийна ловчча бесса гIулакхаш леладара бокъо ялар. Предприяте бокъо хила еза ший продукци рынке араяккха. ХIаьта хIанз санна, алхха объединенес увттадеча договорех дIахо а болх бойя, рыночни отношенеш юкъейоалаярах дувцилга а дац.

Х. ШАДИЕВ.

Къахьегаме урхе яьккхай

Пятилетка тIеххьарча шералца тIанйца декхараш меттел пачхаьалкхен план а кхоачаш ца еш, даим тIехьаюсаш хьаенарех я Грозненски электромеханически завода коллектив. Цудухьа болхлоша хьанйду алапеш геттара кIезига дар. Долче, балхара дIабувлаш каст-каста хувцалора уж. МугIарерча болхлошкара денз кулгалхошка кхаччалца барашка чIоагIа сагото кхаьчаяр из бахьан долаш. ДIахо ишттa болх бе йиш йоацилга кхетадора цар массане а. Овлангара денз шоай болх тоабара йола мероприятеш белгалъяьхар, къахьегамен исполнительски дисциплина цIенхашттa тоайир. балха ханахи производственни мощностехи бизза пайда ийбе болабир, кхетамца вIаштIехьдаьккхар материально - технически Iалашо елга. Уж балхаш дарах доккха беркат даьлар. Предприяте коллектива болх бовзаргбоацаш хувца а луш, дерригача технико - экономически хьокхамий хьалхарча квартала задани дикка тIеххкхоачашйир цо. Оттабаьча боарамал тIех арахийцар завода болхлоша 396 эзар сома маьха товарни продукци. ХIаьта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 40 эзар сом мах бола халкъа эша товараш. Уж товараш арахецара кхаь бетта задани 280 процент кхоачашйир цар.

Арахецача продукцега дIабода мах планагIа лаьрхIачул совгIа лохбарах, бийдал, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, планал тIех продукци маьхалъяккхарах оттабаьча боарамал совгIа яь валови доходаш 37 эзар сом да. Шоай потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдаьд дIабахача кхаь бетта завода болхлоша. Цу юкъа къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 55 процент лакхъяьй цаъ Духхьал из лакхъяра чотагIа хьаяьй планал тIех укх шера ара мел хийца товарни продукци.

Уж толамаш дозчача дизза дакъа лаьцад предприятерча ерригача цехийн участкайн коллективаша. Царех цхьаккха а яц шоаш укх шера тIанйца доккхийча декхарех лоархIа ца еш. ХIаьта царна юкъе а къаьстта дика болх а беш, башха-дика производственни хьокхамаш доахаш хиларца белгалъяьнна я Пожидаев Александр Васильевичи Щербаков Геннадий Петровичи керте латтача цехий коллективаш Цар хIанзлехьа кхоачашъяьй товарни продукци арахецара биъ бетта задани.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЛЕНИНГРАД. «Тефаль» яхача французски фирмаца цхьана «Красный выборжец» яхача объединене коллективо дуккхача наха эшаш дола товараш арахецара йолча цехашкеи участкашкеи модернизаци яьй. Укхаза цхьана арахеца йолаяьй металлически пхьегIаш.

Укх шера кухнена лаьрхIа 250 универсальни товар торгови сете дIадахьийта лерхI.

СУРТА ТIА: ишттa я чуйнлла хIама ца йоагийташ дола чIор тIадоалла Iаькъаш. Уж серийни арахеца йолаяьй «Красный выборжец» яхача объединене металлургаша «Тефаль» яхача французски фирмаца цхьана.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.

ТАСС фотохроника.

30—40-ча шерашка а 50-гIа шераш доладуш а лийцача наха реабилитаци яра хьакъехьа

(ДIахододар. Долалур 3, 13, 15, 22, 24 февралехь, 1, 3, 6, 8, 10, 13, 15 мартехь, 3, 5, 10, 14, 19, 21, 24, 26 апрелехь арадаьлначу газеташ тIа).

Шпехт Семен Гаврилович, 1903 шера Харьковски губерни Двухречная яхача деревне ваьв, немец, парте хиннавац, Гудермес станци машиннаькъа столове кладовщик, Гудермесски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Бесанов Магомед, 1911 шера Хасавюртовски района Ярык-Су яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Хасавюртовски района Акки яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Беиев Мааза, 1903 шера Саясановски района Энгиной яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Энгиной яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Джамулаев Салман, 1906 шера Шатойски района Ханикала яхача юрта ваьв, нохчо, ВКП(б) член, Шатойски милици начальник, Шатой яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Борисенко Иван Гаврилович, 1914 шера АЧК Плотнировски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, Грозный станце паровоза машинист, г. Грозне ваьхав, 10 шу суд яьй.

Абдулаев Турта, 1888, шера Шатойски района Ханикала яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Ханикала яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Берсанов Байту, 1899 шера Чеберлойски района Багачирой яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Багачирой яхача хуторе ваьхав, 8 шу суд яьй.

Бекиев Магомед, 1907 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Шалински района Герменчук яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Бантаров Адам, 1900 шера Шалински района Герменчук яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Герменчук яхача юрта школа хьехархо, Герменчук яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Бацнев Халид, 1902 шера Чеберлойски района Арн-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Арн-Аул яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Байсуркаев Юсуп-Хаджи, 1890 шера Саясановски района Ялхой-Мохк яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Ялхой-Мохк яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Ахмаев Али, 1902 шера Урус-Мартан яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Урус-Мартановски района Шовдан-Чу яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Анисимов Филипп Павлович, 1887 шера Сунженски района Слепцовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, колхозхо, Слепцовски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Ахмадов Якуб, 1900 шера Шатойски района Б. Варанды яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Б. Варанды яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Алданов Халик, 1892 шера Шаройски района Шарой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Шарой яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Адыгеев Ази, 1896 шера Гудермесски района Брагуны яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, мехкдаьтта разведка болхло, Брагуны яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Абдусаламов Закари, 1911 шера Саясановски района Центорой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Центорой яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Абдулмежидов Бешир, 1896 шера Шаройски района Химой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Химой яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Абдулазиев Хабир, 1914 шера Ножай-Юртовски района Зандак яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Зандак яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Абдуев Абабукар, 1897 шера Чеберлойски района Арн-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Арн-Аул яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Юсупов Хасан, 1902 шера Надтеречни района Мундар-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Калинина цIерагIча колхоза председатела заместитель, Мундар-Юрта ваьхав, топаш техай.

Юсупов Юнус, 1903 шера Надтеречни района Мундар-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Мундар-Юрта сберкасса контролер, Мундар-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Александрин Василий Климович, 1905 шера Шелковской района Старогладовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Старогладовская станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Волокушин Василий Трифонович, 1889 шера Шелковской района Червленни станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Червленни станице ваьхав, топаш техай.

Дубов Анфилофий Епатьевич, 1886 шера Шелковской района Каргалиновски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, ахархо-единоличник, Каргалиновски станице ваьхав, топаш техай.

Сайдулаев Абубакар, 1903 шера, Урус-Мартан яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Урус-Мартан яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Евлоев Iисий Осман, 1895 шера Ачалукски района Юкъерча Ачалкхе ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, Китайски революци цIерагIча колхоза счетовод, Юкъерча Ачалкхе ваьхав, топаш техай.

Мякиев Довтмарза Дауд-Хьажа, 1908 шера Галашкински района Цори яхача юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, колхозхо, Цори яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Хажиев Абати, 1902 шера Итум - Калински района Кемты яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, Орджоникидзе цIерагIча колхоза колхозхо, Кемты яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Муртазалиев Эльмурза, 1912 шера Итум-Калински района Дециншк яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Денциншк яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Закашев Саид, 1890 шера Итум-Калински района Цесачу яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, Орджоникидзе цIерагIча колхоза колхозхо, Цессачу яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Касумов Усам, 1910 шера Итум-Калински района Гамхой яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Гамхой яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Чонкаров Бесир, 1914 шера Итум-Калински района Тугой яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, 1 Мая цIерагIча колхоза колхозхо, Тугой яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Бецнев Ханаки, 1884 шера Итум-Калински района Пого яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Пого яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Висаргов Байсар Висаргович, 1902 шера Итум-Калински района Домхой яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Домхой яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Хатуев Рашид, 1918 шера Итум - Калински района Цамадой яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, Кагановича цIерагIча колхоза колхозхо, Цамадой яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Ихниев Николай Иванович, 1911 шера Казански губерни Кущевка яхача юрта ваьв, татарин, парте хиннавац, киномеханик, цхьаннахьа а къоастаьлча моттиге ваьхавац, 8 шу суд яьй.

Хайдаров Танти Байчуевич, Итум - Калински района Чамха яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, Молотова цIерагIча колхоза колхозхо, Чамха яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Горячев Степан Титович, 1910 шера Моздокски района Луковски яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, мехкдаьтта промысла эксплуатаци отдела слесарь, Малгобекски района Вознесенски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Ханзатханов Магомед, 1900 шера Веденски района Ца-Ведено яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Ца-Ведено яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Харкевич Мария Владимировна, 1902 шера СКК г. Орджоникидзе яьй, парте хиннаяц, цIеннана, г. Грозне яьхай, 10 шу суд яьй.

Хатуев Таюб, 1901 шера Веденски района Махкеты яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Махкеты яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Хуроиев Исрапил, 1890 шера Гудермесски района Брагуны яхача юрта ваьв, гIумке, парте хиннавац, Брагуны яхача юрта хьаьра заведующи, Брагуны яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Цагароев Бетерсолт, 1907 шера Гудермесски района Энгель-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Энгель-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Чепукаев Висарг, 1895 шера Басхоево яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Грозный депо болхло, г. Грозне ваьхав 10 шу суд яьй.

Чихиев Махмуд, 1900 шера Курчалойски района Майртуп яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Майртуп яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Шадаев Салах, 1891 шера Атагински района Дуба-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Шерипова цIерагIча колхоза колхозхо, Дуба-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дадаев Ибрагим, 1900 шера Шатойски района Сураты яхача ауле ваьв, нохчо, парте хиннавац, «18 лет Октября» колхоза колхозхо, Сураты яхача ауле ваьхав, 5 шу суд яьй.

Маздаков Магомед, 1900 шера Шатойски района Сураты яхача ауле ваьв, нохчо, парте хиннавац, с/х артела охотник, Сураты яхача ауле ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дадаев Муса Дадаевич, 1909 шера Итум-Калински района Палгашки яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Палгашки яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Кикаев Юсуп Ильясович, 1910 шера Итум-Калински района Салты яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, Куйбышева цIерагIча колхоза колхозхо, Салты яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Абдулазиев Газук, 1889 шера Чеберлойски района Арн-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, юртсовета председатель, Арн-Аул яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Алихаджиев Абубакар Хажуевич, 1897 шера Атагински района Старые Атаги яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо-сапожник, Старые Атаги яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Чичаев Висангири, 1904 шера Итум-Калински района Гамхой яхача хуторе ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Новая жизнь» колхоза колхозхо, Гамхой яхача хуторе ваьхав, 5 шу суд яьй.

Малыхин Леонтий Владимирович, 1893 шера Сунженски района Слепцовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, коммунальни отдела болхло, г. Грозне ваьхав, 10 шу суд яьй.

Мальсагов Данилбек, 1914 шера Назрановски района Альтий-Юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, Ачхой-Мартановски сельпо закупщик, Ачхой-Мартан яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Куркиев Инала Макшарип, 1913 шера Ачалукски района ТIой-Юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, болх беш хиннавац, ТIой-Юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Коржуков Иван Петрович, 1891 шера Сунженски района Фельдмаршальски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, Победа цIерагIча колхоза колхозхо, Сунженски района Нестеровски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Коновалов Александр Васильевич, 1895 шера Семипалатински областа Бофоркус яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Новый свет» колхоза колхозхо, Грозненски района Петропавловски станице ваьхав, 8 шу суд яьй.

Казюлин Иван Константинович, 1890 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, Сталина цIерагIча колхоза колхозхо, Сунженски района Троицки станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Занкин Иван Федорович, 1883 шера Грозненски района Петропавловски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, Новые Атаги яхача юрта колхозхо - счетовод, Атагински района Новые Атаги яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Колесник Мотыль Хаймович, 1910 шера Каменец-Подольски областа Снитково яхача юрта ваьв, жугте, парте хиннавац, мехкдаьтта промыслай электромонтер, г. Грозне ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дудархаджиев Дауд-Хаджи, 1899 шера Грозненски района Новые Алды яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Гроззеленстроя завхоз, Новые Алды яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дорошенко Антон Александрович, 1902 шера Полтавски губерни Вологречка яхача юрта ваьв, украинец, парте хиннавац, «Малгобекнефта» хий Iалашдара механик, г. МагIалбике ваьхав, 10 шу суд яьй.

Донцов Иван Николаевич, 1893 шера Донской областа Малоазовски района Сакрановски яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, № 15 йолча совхоза жaIу, г. Грозне ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дохтукаев Наурдин, 1904 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Путь к коммунизму» артела экспедитор, Курчалой яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дохтукаева Айтула, 1905 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта яьй, нохчо, парте хиннаяц, цIеннана, Курчалой яхача юрта яьхай, 5 шу суд яьй.

Дохтукаева Булу, 1925 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта яьй, нохчо, парте хиннаяц, «Большевик» колхоза колхозхо, Курчалой яхача юрта яьхай, 5 шу суд яьй.

Дохтукаева Лиза, 1935 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта яьй, нохчо, парте хиннаяц, иждивенка, Курчалой яхача юрта яьхай, 5 шу суд яьй.

Дохтукаев Имран, 1930 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, иждивенец, Курчалой яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дохтукаев Морван, 1934 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, иждивенец, Курчалой яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дохтукаев Батруди, 1938 шера Курчалойски района Курчалой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, иждивенец, Курчалой яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Эскиева Хава, 1885 шера Чеберлойски района Шаро-Аргун яхача юрта яьй, нохчо, парте хиннаяц, Чкалова цIерагIча колхоза колхозхо, Шаро-Аргун яхача юрта яьхай, 5 шу суд яьй.

Володина Прасковья Семеновна, 1911 шера Тамбовски областа Косене яьй, эрсе, парте хиннаяц, «Малгобекнефть» треста болхло, г. МагIалбике яьхай, 5 шу суд яьй.

Сандербиев Кута, 1897 шера Урус-Мартан яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Урус-Мартан яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Сошшев Николай Михайлович, 1901 шера Средне-Волжски края Живайкино яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Грознефта» гIишлон контора техник, г. Грозне ваьхав, 7 шу суд яьй.

Джанхотов Киувад, 1902 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Цугаев Таты, 1885 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Чалина цIерагIча колхоза колхозхо, Лохара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Хиблаев Зуку, 1875 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Чалина цIерагIча колхоза колхозхо, Лохара Наур яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Атаев Аюб, 1867 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Чалина цIерагIча колхоза колхозхо, Лохара Наур яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Кадыров Хаси, 1867 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Чалина цIерагIча колхоза колхозхо, Лохара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Наурбиев Теркби, 1881 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Чалина цIерагIча колхоза колхозхо, Лохара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Медянин Спиридон Ефимович, 1884 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Пролетарская победа» колхоза колхозхо, Нестеровски станице ваьхав, топаш техай.

Торпин Алексей Герасимович, 1881 шера Сунженски района Ассински станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Ассински станице ваьхав, топаш техай.

Свичинов Павел Иванович, 1885 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Пролетарская победа» колхоза колхозхо, Нестеровски станице ваьхав, топаш техай.

Лысенко Антон Леонтьевич, 1885 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, артела сапожник, Нестеровски станице ваьхав, топаш техай.

Кузнецов Павел Яковлевич, 1881 шера Сунженски района Слепцовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Сунженский пахарь» колхоза колхозхо, Слепцовски станице ваьхав, топаш техай.

(ДIахододар хургда).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

«ИШТТА ДАХ-КХ ТХО»

КЪОНАЧА ЧЕХОСЛОВАЦКИ ДЕЗАЛА ХЬАТIАДОАГIЕИ ДIАДОДЕИ РУЗКЪА.

Медикин Недбалекин дезалца хьоашал техар аз пражски коллегашка гIолла. Къонача интеллигентий юкъерча дезала адрес дийхар аз цхьан редакцера. Шоашта бовзаш барашта юкъера дукха лийхар коллегаш, Недбалекин дезала бIарг тIаоттайца. Царел юкъера бараш кхы дикагIа корабоагIаргбац.

Дезала даьга, 30 шу даьннача Миланага, телефон техар аз, по сайрийна шоайцига хьийхар со, тIаккха караххоада хIама а нийца вахар со царцига.

Гургал техача араьлар фусамнана, 28 шу даьнна Зузана. Хьаьша цIагIа согIа хьежаш вагIар Милани кера кортош дола ши юшилги цаI диъ шу даьнна Тереза яр, вож-ши шу даьнна Маркета. ИнIиташ цу сахьате шоай цIагIа дIачуяхар (укхазарча дезалий кагий бераш сайрийна ворхI сахьат доаллаш Iодувш), хIаьта тхо тхоай къамаьл де а хIама кхалла а Iохайшар.

Каст-каста хьоашалгIа вахе хул со пражски доттагIий болча, цудухьа сона хов дуача хIаманна сел дика хьегаш уж боацилга. Совдар истола тIа ца увттаде Iомаву цар бера хана деиз, цудухьа вагахьа додоахийла яц хьа дика даа хIама долча обеда тIаккхоачарг ма вий аьна. Вешта цIейши юбилейши йолча хана-м даа хIама эргадаьккха хул.

ХIаьта хIанз массаза а шоашт сайрийна буа кхача мара бацар Недбалекар истола тIа оттабьар (тIехьагIа иштта аьлар фусамнанас): массанена а юкъа оттадаьча оаркхилга чу — салати маршиш тIабилла бутербродаш, хIаранена цхьацца пирожнии чайи. Аз ена хинна чхьагIара шуша цу сахьате шие «яха езача яхар», хIаьта конфетий кIопилг — иштта укхазарча традицешта хьежжа — сервантa чу къайлайнкхар.

Аз дехар дарах фусамдаьша тоъал гуччахьа дийцар шоай вахара хьалах.

Уж шаккхе а Праге, хIанз а тIехьа шоаш бахаш долча цун юкъерча, къаьнача даькъа тIа, Iодаьн хьалкхийнея да. ДукхагIчар кIезигта дале а 100 — 200 шу долча укхазарча хIара цIен, хIара улица истори довз цара.

Мар-сесаг а хинна вIашагIкхийттачул тIехьагIа аргIаргIагIа цкъа цхьаннe, тIаккха вокхан дай болча баьхаб. Милан медиститут яькхачул тIехьагIа больницашка болх беш хиннав (царех цхьаннахьа балха волча хана хьоашал техад цо къоначa медсестрайца Зузанайца). ХIанз йоккха йоацача поликлинике керттера лор ва из. Цун сесаг зIамагIйола йиIиг яьчул тIехьагIа цIагIа ягIа ши шу даьннад, 600 крон пособи а нийдеш. Милана нийду 4200 крон цу тIа IотIакхийттача цкъарога хеталу кIезига ахча а дац къонача дезалга кхоачар, аьнна. (ЧССР-е юкъера алапи 3500 крон гаргга да. 10 крон—1 сом).

ТIаккха Недбалекин дезала дIадодар лархIа долалу тхо. Гуш да, из дерригa а цар бокъонца лаьрхIа а хIаране блокнота тIа доагIдоагIача тайпара дIахьожа а хилар.

Цу тайппара, хIара бетта-бетта 500 крон дIадоал Милана йитача сесаго яьча йиIига телача алименташта. (ХIара европейски столице а хIана къастац аьнна. Праге а хьалхарча шин-пхе шера вIашагIкъаст хIара шоллагIдола къона мар-сесаг). 700 крон кхы а дIадоал квартирах, телевизорах, телефонах, газах, хих телаш.

Бетта эзар гаргга крон сецаду Милана алапецара кредиташ дIатахкара: тIадилла нийцача мебелах, телевизорах, кIувсах, холодильниках, барзкъаш дуттача машинах телаш. Цу ерригача хIамаех дIатакха дезаш кхьачад царга из хьал.

Дуача хIаманга бетта 1200 — 1500 крон дохийт цIеннанас. Из вIалла дукха а дац, укхазарча продуктий лакхача маьхашка хьажача. Бакъдар аьлча, са сесага-м — ужжал мара дезал боацаше а — халла мара кхоачал хилац ши эзарх ах эзари крон дIаяхийтача а (оаха шинне тIехьагIа лаьрхIа вIашакатехар из вокхарчунца нийсдича мел дола хьажар духьа). ТIаккха юххера а. 400 — 500 крон хIара бетта-бетта кхы а дIадохийт Недбалекаша эщача барзкъанга, кога гIирсога (керттерча даькъе берий), цIагIа эшача кхыча тайп-тайпарча гIулакхашка.

Нагахьа санна, Недбалекар дIаухийт яхаш лакхе дийца ахча оаш лаьрхIадале, хайна хургда шоана, из цIендаь алапи миссел хилар. ХIаьта вай-м цу дезала бюджетера дуккхача кхыча гIулакхашка дIаухар а мича дийцад. Цудухьа дуккхача, чехословацки меттел кхыча а медикий традиционни никъ хержаж Милана: «совнагIа доахаш ва из» бийсашкен мукъачa денощкен «скори помоща» станце дежурство еш.

Цу тайпарча балха цхьан сахьата мах 13 крон ба. Бетта кхы тIа а хьахул из 1100 — 1200 крон. Вешта, иштта IотIакхетар а сел дукха хIама дац. ВIалла наб ца еш массехк бийса яьккхачул тIехьагIа сов кIаьдвалар лаьрхIача хIаьта а.

Шоай вахара кхы латкъаш бац Недбалекаш. Бакъдар аьлча, шоай доалахьа машенен дачен-м яц цар, бIаьхий дай болча е шортта хьатIадоагIаш ахча долча шоай цхьаболча доттагIий санна. Из иштта дале а, йоах Милана, квартирана аьттув баьннаб шоай. Дукхаза а хала а хувцараш даьчул тIехьагIа паргIатагIа йола квартира лаьцай къоначар, хIаьта дай эсалагIа йолча дIачубахаб.

Вайцигарчул аттагIа латташ дац квартирни дош Чехословаке. Кхыметтел кооперативни квартира хьахкачарга хьежаш багIаш дайкха деза цхьабарий 6—12 шу. Паччахьалкхено хьалъеча фусамашка догдоахийла кIезига я. хIана аьлча, хайра хьалъяц уж. Предприятеша шоай бараш мара Iалашбац, вешта, берриган а Iалашбаь бала гаьна ба уж. Цудухьа дукхагIдола цIеноши квартираши тIехьаленна даьшкара къоначарга кхоач.

Бакъдар аьлча, Недбалекаш санна ца бахаш къона дезал дукха ба. Цхьабараштa таргарча наха дукхагIа ду новкъостал. Цхьабараш шоай цхьа бер мара ца хулийташ совц. («Пражски дезалашка ши бер хилча уж шортта лоархI», — йоах Милана). КIезига бац даьйноаной бала боацаш шоаш шоашта баьхача гIойленагIа хеташ бола дезал а. Праге дукха нийслу юкъера ха йолаш цхьа бисараш: вахар вIаштIехь ца доалаш висав цхьавар, цу тайпара вахар ший тайпа нийсдаьд цхьаволчо.

Цу сарахьа Недбалекарцига дукха дагIа вIаштIехьдаьланзар тха. Новкъосто телефон а теха цIагIара дIавиграр Милан: цунна бовзарех цаI цамогаш хиннав. Фусамнаьна Iадика а йиица, вига веззача Милан дIавигар аз машинаца. «ХIаьта дукхача кхычарел вогIа тхоаш дахац мотт сона-м — аьлар сога тхо вIашагIкъасташ оаха даьча лоархIамаша кIезиг - дукха гIайгIане вигача Милана. — ЦIаьха воагIаш кхьа дезал а боалабеш вола, цул сакъердамегIа цхьацца хIамаш дувцаргда вай. Масала, «политиках». — вела а къетIатехар цо.

Александр КУРАНОВ,
АПН соб. корр.

Нагахьа санна, газет дешарех цаI Токнона гаьна йоацаш уллача «Мазак» яхача фирма цехе нийслой цецвала эшац производственни предприятешка нах ца хиларах, иштта уйла е езац шинара ди кIиранденца тувладаьд - хьогI аз, аьле. Бакъда укхаза цу хана маярра дIайодаш хул балха процесс. Къайле — «Мазак» предприятешкарча производственни процесса специфике а ший тайпара (кхыметтел Чпоне а) къахьегам вIаштIехьбаьккха системе а я.

«Мазак» яхача электротехнически фирма промышленни роботаш арахец, цул совгIа, сага ший тайпара новкъостий шоаш роботаш хьабу. Лакха квалификаци йолча болхлоша, инженераша, техникаша, программисташа духхьал тIахьожам мара лоаттабац, нагахьа санна, эшаш хуле, автоматизированни йолча технологически линена корректировани ю. Станокаши деталеши хьаяра заказаш, калькуляце дерригa тайпаш, бухгалтерски болх саго дукха дакъа ца лоацаш гуш доацача электронни тайнашка гIолла доазол дехьарча фирма дуккхача филиалашца бувзам болча компьюторий базе хьабу. «Мазак» яхача предприяте дийнахьен-буси кхаь фазови цикле болх бу. Эггара халагIдола балхаш — комплектующи материалаши деталешен хьатIаяр, цехашка гIолла дIа-са нийсъяра гIулакх бийсана роботаша - погрузчикаша кхоачашду. «Мазака» лоархIамегIйола технологически звено я аналитически тохкамийи менеджментен бюро. Укхаза ерригa производство кхьхат ца эшача технологех вIаштIехьъяккхай. Из е вож предложени, идея тIаэцарах, из юкъейоалаярах йола решени тIаэц фирма керттерча инженера.

«Мазак» фирма 75 шу хьалха цхьан слесара хьакхеллай, цхьабакъда, хIанз из Японе эггара дегIаенача предприятех я, цул совгIа, цунна США, Голландe, ФРГ, Китае, иштта кхыча мехкашка филиалаш я. СССР-е фирма айхха бувзамаш леладу - Ярославерча «Машприбор», Чайковскера «Точмаш» яхача заводашца.

СУРТА ТIА: «Мазак» фирма вице - президента Тони Ямадзаки кабинете. Цу тайпарча хьале къестаю цо геттара лоархIаме йола проблемаш, хIаьта цун дог гIоздаьнна хиларо хьахьюх фирма гIулакхаш дика долга.

С. КОЗЛОВА сурт. (ТАСС).

Къушта никъ бехка

Укх деношка сона вовзаш волча цхьан шведа машина йигача хана, цо ший бала кодабеш Iо ца а велхаш аьлар: фу дергда массазара гIулакх да ер. Укхаза кепатехача даннегIа, дIадахача шера Швеце, 43 эзар автомобиль лочкъаьяр, хIаьта 25 эзар машина йига, е йIовха бенна хIалакъаьяр.

Автомобилаш яраша массаза хана шоай къизагIболча моастагIащца — машинаш кхувлараща къовсам лоаттабаьб. Машинаш лораяра духьа дага ца дохаш хIама дацар — лаьрхIа чIегаш, сигнализаце системаш, дистанционни управлени йола электронни «хаьхой». Цхьаболчар йоах, машина чура приемник хьал а сега чIоагIа лувргIолаш дIаоттайча къу кхераве йиш я. Хетаргахьа, из хьехам салона чура приемник ютачарна деш дола хьехар да. ХIаьта шведаша бийсана машина дIаоттаеча хана цу чу маьхе хIамаш йитац. Вай мел дувце а проблеме йолаш я, цхьабакъда мишта къоастаргья из?

Укх бIаьстий Мальме яхача шведски городе автомобильни ярмарка чакхйоаккхача хана ши изобретени хьахьекхар машинаш кхувлачаргара котало яьккхай, аьнна, хеташ волча цхьан саго. Юхан Руселлундана дукха чоалхане йоаца рецепт кораьй: машина руль йоацаш лехка йиш яц, хIаьта тIаккха... ТIаккха ший йиъ чарх йола новкъост арахьа вуташ, руль шийца дIаяхьа еза. ХIаьта укхаза хIанзарча моделах йола моллагIча машина кIезигдукха хувцамаш де мара эшац: Масала, рулеви вола тIачIоагIъю дукха йоаккха йоаца кхаь штифтах латта рулевой чархa лаьрхIа йола приспособлени. Уж штифтикаш — машина югаргIйоацаш оттаеча кердача устройства «доагIа» да, хIаьта цун къайле — уж лерттIа дIанийсъяр. Уж рулевой чарха чурча оагIорахьара бага отташ хила еза, нагахьа санна, уж иштта ца хуле руль Iачуотталургбац. Кхыча дешаца аьлча, къуна ший рулаца а тIехьа машина йига вIаштIехьдаргдац.

ХIаьта, цкъа водитель сихха водаш из руль чура а инкха бе йиса тарлой? Тарлац, йоах Руселлунда. Рулевой чарх чIоагIа бага отт, е вIалла вIашка ягIац.

«Дагенс нюхетер» яхача газета хоам беш ма хиллара тIеххьарча хана «Опель-Кадет» яха моделах йола машинаш мара лечкъаьяц. Цудухьа, цу фирма моттигера отделене гаргарча хана шоай эцархошта хьайоахаш йола рулаш латта машинаш йохка лаьрхIа я. Цу тайпара устройство латтача автомобилах — шиннегара кхаь эзарга кхоачаш крон йоаккхаргья.

Дмитрий ТУГАРИН,
АПН соб. корр.
Стокгольм.

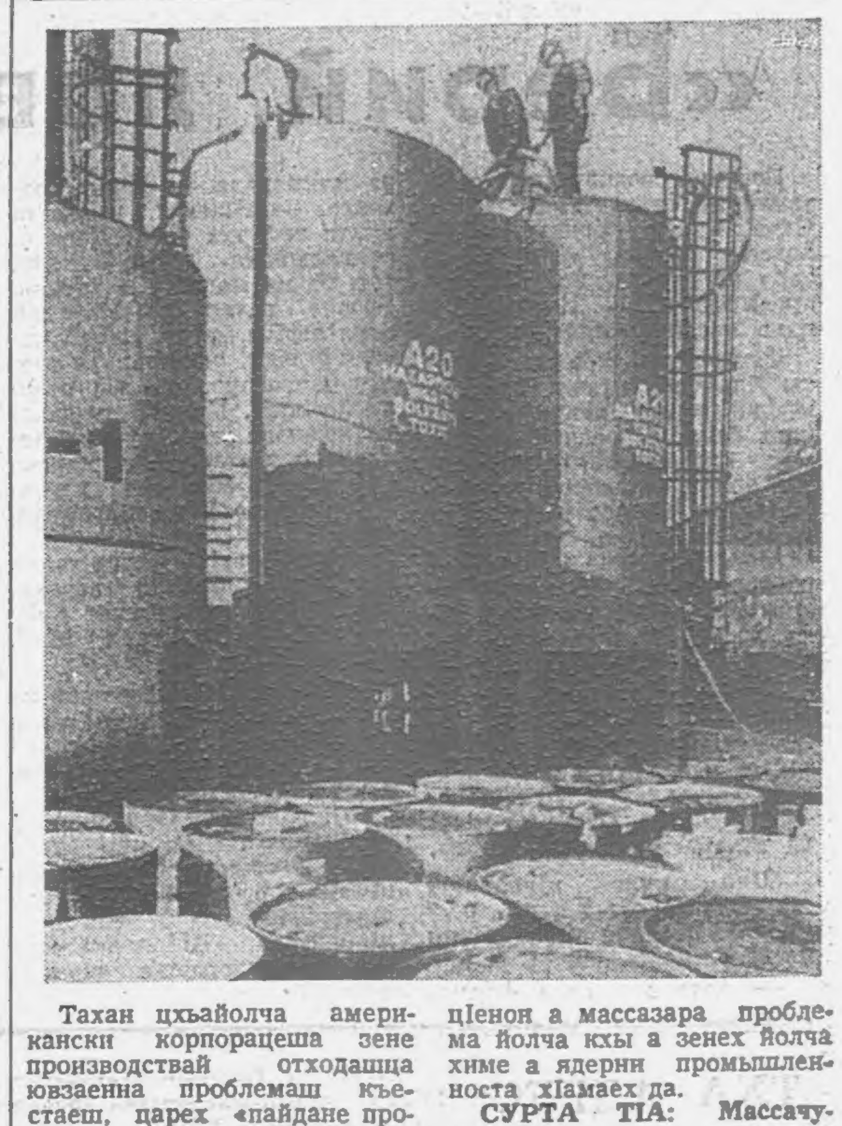

Тахан цхьайолча американски корпорацеша зене производствай отходашца ювзаенна проблемаш къестаеш, царех «пайдане продукташ» хьакхолла гIерт, яхаш, язду «Крисчен Сайенс Монитор» яхача газета. Дувцар фотографически процессерча дотох, е электролизаца бувзам болча компонентех хинна ца Iеш, гонахьарча Iалама а наьха унахцIенон а массазара проблема йолча кхы а зенех йолча химе а ядерни промышленноста хIамаех да.

СУРТА ТIА: Массачусетс штате укх продукци чакхйоаккхаш йолча предприяте хIара бетта 75.000 галлон ядерни отход хьакъаст, хIаьта тIаккха, цунах 50.000 галлон тайп-тайпара «пайдане» растворителаш хьаю.

ТАСС фотохроника.

МИШТА КХОАЧАШДУ ШУН ХЬАШТАШ ПРОКАТНИ ПУНКТЕ

Каст-каста ух наьсархой шоай цаӀ мара йоацача прокатни пункте цхьан юккъа маьхах лелае телевизораш, холодильникаш, магнитофонаш, музыкальни инструменташ, кхыйола хӀамаш яхьа. Шерага кхаччалца ха а йилла царех пайда эца йиш йолаш ба уж. Мах сел лакха бац. Пункто деча гӀулакхах хадданза пайда эцараш а дукха ба: Буро-кӀалара М. Дзортов, Назранера А. Гелисханова, А. Мациева кхыбараш.

ХӀаьта ший клиентащта эшача гӀулакха оагӀорцагӀйоалаш, нахаца Ӏимерза йолаш хьайоагӀа пункта заведующи Албогачиева Ӏашат (сурта тӀа) укх 12 шера.

М. КАРАЕВ.
Автора сурт.

Культура проблемаш

КХОАНА ТӀЕХЬА ХУРГДА

ГӀалгӀай, кӀоаргга овлаш долла истори, культура йола къам да. Укхаза массадолча хӀаман керте отт эхь-эздел, гӀулакх, денал, сабар.

Бакъда, вахар сеца лаьттача щерашка вай лакхе белгалдаьха гӀалгӀай къамах доахка дика гӀулакхаш мелделар. Мадарра аьлча, царна доазув оттаде хьежар цхьабола партийни идеолагаш.

Тахан эхь-эзделах дувцаш са къаьстта теркам тӀаоза безам бар из дӀахо дегӀаахара, шерагӀа даржара, чӀоагӀдалара новкъарле еш хиннача кхоачамбоацараштa. Из деррига а дувзаденнад вай бувцача наьна метта лоархӀам тӀеххьарча итташ шерашка дикка лохбаларца. Цун бахьан сенах латт? Из латт — харцахьа къаман политика чакхъяхарах. ЗӀамига къамаш массе а оагӀорахьара ӀотеӀадарах. Юххера а тахaнарча дийнахьа моллагӀча дезала ца-нана шийи беро керттерча даькъе эрсий мотт Ӏомабича сагота ца хиларах. Масала, сона дуккхаза хезад дас е нанас доккхал а деш, дувцаш: «тха Руслана чӀагарго санна бувц эрсий мотт, бакъда, Индирайна дика хац, цо из лерттӀа Ӏомабергболаш, цунца цу меттала къамаьл ду аз». Цунна дола тешал да, сона бовзача дуккхача дезалашкара бераш эрсий мотт мара ца ховш хилар. Наьна мотт хьабувца ца хой а дӀааьннар кхетаду цар оал, даьша. Шоана ма моттaлда со эрсий къаман, цар мотт бувцара духьала ва. Эрсий мотт ха беза. Из ца ховш хилча гонахьара вахар довзаргдац, кхыча къамашца бувзамаш лелалургдац. Из кхета ца деш вац со.

Укхаза оаша сога цхьа хаттар де тарлу, школашка хьехац-те наьна мотт? Вайна дика хов, тахaнарча дийнахьа гӀалгӀай юрташкарча школашка, берий бешамашка наьна мотт хьехара хьал мишта́д. Вешта аьлча, физкультура, рисовани хьехара дуккхагӀа йоакхо елга: Мадарра аьлча, школашкарча расписанегӀа наьна мотт хьехара хьакъоастадаь лоадам боаца сахьаташ дӀадахьар мара деш хӀама дац. Малаш берашта наьна мотт хьехараш? Уж, царна юкъера дуккхача хана денз цӀена наьна мотт хьехаш бола Медов Йоакъап, Патиев Султан, иштта кхыбараш хьакъоастабича, лерттӀа мотт хьабувца ца ховш бола, яьккхай алийта институт яьккха хьехархой. Ховш ма дий, цхьадолча даькъе институте а цигарча хьехархой дог дикадаьраш мара ца кхоачаш хилар. ХӀаьта аз лакхе бувцачарех дуккхагӀбараш иштта студенташ хинна а цу хьисапе дийша а ба. ТӀаккха малагӀа хьехам лургба гӀулакх Ӏомадергда цар кхувш йоагӀача тӀехьенна?!

Наьсарен районе наьна мотт мишта хьех хьажа йодача комиссеца нийсвелар со цкъа. Цига сона бӀаргадайна сурт аз лакхе мел дийцар бакъдеш дар. Масала, цу районерча дуккхача хьехархоша доска тӀа Ӏоязъяьча предложенеш тӀа итташ гӀалаташ дора. Уж кхыметтел цӀена наьна мотт Ӏомабе гӀерттача бераша а тӀехьа белгалдоахар. Фу де деза ше хьехача бераша а гӀалаташ лехаш хилча? Из деррига бӀаргадайча хеталора, тӀабувхача гӀирса геттара чӀоагӀа кийчбенна бола хьехархой школе берашта хьалхашка мода хьахьокха ухаш санна. Со духьала вац, саг шийга товш дола барзкъа тӀа а дийха, кийчвенна хилара. Бакъда, школе берашта хьалхашка бриллианта, дошо хӀамашца, фирменни барзкъашца хозвала гӀерта эщац. Цун хозал сакхетам лакха хиларах, дега йӀовхалах, Ӏимерза хиларах, берашта шийи предмет уж дикагӀа дӀакхетаргдолчча тайпара хьехарах латт.

Бакъда, цунга диллача вай школай хьехархой культура геттара лоха я. Уж берашца охца хул, чувхадеш ца йоагӀа гӀар ю, хӀаьта бера хӀама тохарах а царна кӀаттӀа хетац. Из сурт бӀаргадайча цунах чӀоагӀа бохам баьнна цӀавера со. ХӀана аьлча, новкъа дар берашта йоагтӀа знанеш дӀа ца ялар, цар йоакхо ца яр.

МалагӀа эхь-эздел, гӀулакх Ӏомадергда цу тайпара наьна мотт хьехача школашка? Сога хаьттача цӀагӀа Ӏомадаьр а дицлургда...

Вайна дика хов, наьна меттала дӀахьехаш дола моллагӀа хӀама беро дикагӀа дӀаэцилга, из цунах дикагӀа кхетилга. ХӀаьта укхаза массаварг а партийни, советски кулгалхой, культура болхлой, Ӏилманхой оарцагӀбаьнна цхьан кога тӀа дакхка деза наьна мотт хьехача этта хьал. Тахан вай цу даькъе доаггӀар ца дой — вай мел леладеш дола хӀама эрна довргда. Сога хаьттача, укхаза мелал гучаялийта йиш яц.

Школашка каст-каста боккхийча нахаца вӀашагӀкхетараш чакхдаха деза. Цар берашта вайнаьха гӀулакхех, эхь - эзделах лаьца цхьаццa хӀамаш дувцаргдолаш, хьехамаш дергдолаш. Иштта телевидене, радио гӀолла наьна меттала берашта лаьрхӀа передачаш чакхъяха езар. Цу даькъе, цар «ЦӀе сийгаш», «Фаьлг, фулг» яха передачаш юкъейоалаярца дика хӀама дӀадоладаьд. ХӀаьта тӀеххьарча передаче дакъа лоацаш хиннача кхо шу даьннача Башир цӀи йолча кӀаьнка бокхагӀбола нах а хьогаш цӀена бувцар наьна мотт. Цу тайпара бераш дукхагӀа юкъеоза деза цу передачашта. Иштта берий боъонца дола доттагӀа а гӀонча а хинна дӀазтта «СелаӀад» яха журнал бетта цкъа мукъагӀа арадувргдолаш вӀаштӀехьдоаккхаре бакъахьа дар. ХӀана аьлча, аз лакхе белгалъяьккхача передачаша а цу журнала а шоай чулоацамга диллача бераш дай традицешца хьалкхедеча, кӀоаргагӀа вахар довзача дикка новкъостал дергдар.

Айса лакхе кулгалхой хьоахабича цхьа хӀама дагадехар сона. Таханалца вай къамах бола дукхагӀбола кулгалхой шоай кабинеташка, собранешка, телевидене, радио гӀолла шоай наьна мотт бувца ловш а, хьаштдале бувца бухьаш а хиннабац. Цкъа-дале, из дувзаденнадар шоаех «националисташ» алар кхераш хиларца, шозлагӀ-дале, шоашта эрсий мотт ховш хилар хьахьонха а шоаш мугӀарера нах санна а боацаш, сакхетам лакха болеш болга хьагойта а гӀортарца. Цул совгӀа, из бувца эхь хетараш а ба. ТӀаккха дог даха эший цар шоай къаман сий доакхаргхиларах, цун га ца дохкаргхиларах, даьшкара хьайоагӀа дика традицеш дӀахохьоргхиларах?

Къайлакхухье а ца кхухье а вай лакхе дийца кхоачамбоацараш вай къаман культура дегӀакхувлача долаш да. Нагахьа санна, цӀена, эхь-эздел, гӀулакх дола, ший наьна мотт ховш йола тӀехье вай хьалкхее лерхӀаш дале, кхы тӀехьа а ца тетташ, массаварг оарцагӀвала веза. Тахан перестройка вайна еннача таронех вай бизза пайда ца эце, кхоана тӀехьа хургда!

М. БАРАХОЕВ.

Ахчан реформа елга хьаллоацачар хьалхадоах наьха Сберегательни банке уллаш дола ахча хувцалга, из 10 эзар сомага кхаччалца 1:1 долаш хувцилга, хӀаьта дӀаходар регрессивни боараме хувца, (масала 1:10) е духьал из дӀадаккхар. Из реформа хьаллоацача цхьаболчар йоах вкладчикий ахча долчча бесса дита, нагахьа санна, цар из къаьхийга цӀеначa наьъаца, хьаьнала хьадаьккха дале.

Реформа оагӀув хьаллоацараща шоаш наьха доалахьен тӀанкховдар нийса боацача наьъаца дукхха ахча гулдаьча «мафеца», къайлагӀарча экономикаца къовсам лоаттабар санна лоархӀ. Финансисташа «мафе» оборот итташ миллиардаш сомаш да, йоах, цудухьа алапенгара алапега кхаччалца кхы пайда боацаш бола дукхха ба-

ХӀана леладу сбербанке ахча

раш къайлагӀарча миллионераштa раьза бац. Цхьабакъда, царех галеш дизза ахча а Ӏоадаь багӀа Ӏовдалаш лархӀа йиш яц. «Мафе» цу ахчах машинаш, бриллианта, дошо хӀамаш ийцаь, конвертируеми валюта метта дерзадаьд.

Сберегательни банка отделеней вкладыщех дувцаш белгалдаьнкха деза цун сурт, хӀаьта из иштта да: 300 сомага кхоачаш ахча Ӏадиллад — 65 миллион саг (дерригача ахчах 2,4 процент), 300 сомагара 1000 сомага — 45 миллион вклад (9,7 процент) 1000 сомагара 2500 сомага — 48 миллион вклад (25,4 процент), 2500 сомагара 5000 сомага — 24 миллион (27,8 процент), 5000 сомагара 10000 сомага — 11 миллион (24,5 процент), 10000 сомагара 25000 сомага — 2 миллион (9,6 процент), 25000 сомагара 50000 сомага — 50 эзар (0,5 процент), 50000 сомал тӀех — 3 эзар вклад (0,1 процент).

Деррига а 209 миллион хулача счета тӀа 338 миллиард сом улл. Финансисташта хетачох, из ахча балхах доагӀача алапен, бюджетера дӀателачун (пенсе, стипенде пособе, иштта кхычун) шера йолча фондаца вӀаши нийсъулла да. ДукхагӀйолча малхбузеневропейски мехкашка наьха сбербанкашка улла ахча цу фондал пхезза-ялхазза лакхагӀа да.

Наха Ӏодаьча рузкъа тӀа а кховдаш ахчан реформа яьчул тӀехьагӀа цунах из лораде, аьнна декхар хьатӀайийцача пачхьалкхенах бола тешам бовр мара хӀана хургдац.

(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

ШОАТТА

28 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Документальни фильм.
9.05 — «Завтра выйдешь?» берашта дола фильм.
10.10 — «Отголоски старины» яха концерт.
11.00 — «Даха, Лаьтта!»
12.30 — Ха. ТСН.
15.30 — ТСН.
15.45 — РСФСР музыкальни фольклор.
16.30 — «Дальний Восток» яха киножурнал.
16.40 — «Образ» яха старшеклассникашта йола литературни передача.
18.00 — «Партнер» яха коммерчески вестник.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — «Меридианы дружбы» яха Дерригача дунен тӀарча гаргарло тессача городашта хетадаь концерт.
19.30 — Мультфильм.
19.40 — «Два бойца» яха режиссера Л. Лукова фильмаш (1943 ш.).
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Телескоп.
21.55 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группай команда матч. Швейцарера трансляци.
00.30 — ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15 — Ӏилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 6-гӀа класс.
9.05 — Итальянски мотт.
10.05 — Ӏилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.35 — Истори. 9-гӀа класс. XIX бӀаьшерен 70 — 80 ш.ш. болхлой гӀоаттар.
11.05 — Маман, папан сон. (24 апрелера юхагойтар).
12.05 — «Дом отца твоего» яхача телефильма юхагойтара сеанс. 2-гӀа сери.
13.15 — «Иллена дӀаденна, вахар...» дӀалокх РСФСР халкъа артистка А. Стрельченкос.
13.55 — Документальни фильм.
14.20 — «Ваш выход, артист». Елена Ласько.
17.05 — «Циклон» яха телефильм.
17.25 — Вайн юкъара гӀайгӀа (нохчий меттала). Телефонаш: 22-26-68, 22-93-92, 22-01-65.
18.25 — Киножурнал.
18.35 — Информационно-публицистически программа.
19.15 — Нохчийн халкъан узамаш (нохчий меттала).
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — Хоккей. Финальни группай команда матч. Швейцарера передача.
21.55 — «Бухарестский паспорт» яха художественни фильм. (Румыни, 1938 ш.). (Духхьашха).
21.45 — П. И. Чайковский 100 романс.
22.05 — Футбольни обозрени.
22.35 — «КВН-90». Днепропетровски Паччахьалкхен университетен Киевски политехнически институтен командаш вӀашагӀкхет.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15 — Мультфильмаш.
8.45 — «Встреча с «Магией» яха телеочерк.
9.15 — Союзни республикий кинопублицистика. «Пострижение» яхача документальни фильма премьера.
9.45 — «Бухарестский паспорт» яха художественни фильм. (Румыни 1983 ш.).
10.50 — Документальни фильм.
11.40 — «Семеро смелых» яха субтитрашцара художественни фильм (1936 ш.).
13.10 — «С Любовью к России» яха Н. Осипова цӀерагӀча Паччахьалкхен академически эрсий халкъа оркестра концерт.
14.05 — Коллаж.
20.50 — «Орамаш» (нохчий меттала).
21.35 — Н. В. Гогола произведени экранизаци. «Женитьба» яха художественни фильм.
23.10 — Бокс. СССР-ен США-и сборни командай матч.
00.25 — «Вийсанара сеанс». «Бармен из «Золотого якоря» яха художественни фильм. (Духхьашха).

КӀИРАНДИ

29 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — «Спортлото» тираж.
8.45 — Документальни фильм.
9.15 — Мультфильм.
9.35 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группай команда матч.
11.35 — Н. Калер ловз (скрипка).
12.30 — Ха. ТСН.
13.00 — ДӀа а лоих хаахха а йоал къонал.
13.15 — Коталон 45 шу кузаш. «Так и будет» яха художественни фильм. 1-рей 2-гӀей сереш.
15.30 — ТСН.
15.45 — Мультфильм.
16.15 — СССР халкъа артистка И. Архиповой концерт.
16.45 — Коталон 45 шу дузаш. Документальни фильма премьера.
17.15 — Юрта сахьат. Панорама.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — «Йиниги ломен» яха мультфильм.
19.15 — «Суперограбление в Милане» яха художественни фильм. (Итали) Духхьашха.
21.00 — ТСН.
21.30 — «Массехана а хургдолчун уйлаш». КӀиранден нравственни проповедь.

30 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — Спорт массарна а.
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.50 — «Восточная Сибирь» яха киножурнал.
9.00 — Ӏуррехьа.
10.00 — Даьхенна гӀулакх деш.
11.00 — Россе суверенитет. 3-гӀа передача.
12.00 — «Блиц» яха самукъадоаккха программа.
12.30 — Педагогика массарна а.
13.30 — «Бурда моден» хьагойт...».
14.00 — Мультфильм.
14.10 — «Нидерланды» нахи мохни» яха кинопрограмма.
15.10 — «На бис...» яха киноконцерт.
16.00 — Советаш: Ӏаьдал даккхар. 1-ра передача.
16.30 — Марафон-15.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Шире круг» яха эстрадни программа.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Из хиннар... хиннад...
21.55 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группай команда матч. Швейцарера трансляци. Перерыве (23.35) — ТСН.
00.30 — Лайма Вайкуле концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15 — М. Пятницкий цӀерагӀча Пачхьалкхен академически халкъа хора концерт.
9.10 — «Дира жӀалий» яха субтитрашцара художественни фильм.
10.20 — Ерригроссийски театрий смотра музыкальни комеди опереттен заключительни гойтар.
11.20 — Тузински кагирхой театра - студи «Кузел» «Журавлиные перья» яхача фильма-спектакла премьера. Автор — Д. Киносита (Япони).
12.30 — Российски Федераци пачхьалкхен иллейи халхарийн ансамбла концерт.
14.25 — Коллаж.
14.35 — Фильм.
14.45 — «Дукхаеза мелодеш» яха концерт.
15.15 — «Кого не тронут сладкие созвучья». П. И. Чайковский ваьча денз 150 шу дизаг а.
15.55 — «Оаш тхога вадаьдар».
16.25 — «Шуьца воwшахкхета аса сатийсинера». ДӀалокх И. Мусхабова (нохчий меттала).
17.10 — «Я думы сердце в песню перелью...» яха республикански телевизионни самодеятельни иллей фестиваль.
18.30 — «Литературни передача» (гӀалгӀай меттала).
19.15 — Бохам — тӀахӀоьттича. Тхан передачин лорах (нохчий меттала).
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группай команда матч. Швейцарера трансляци.
21.00 — Ха. ТСН (сурдопереводаца).
21.30 — «Происшествие в Утиноозерске» яха художественни фильм. (Духхьашха).
22.40 — РСФСР городий телестудеш. «Про...». Духхьаларча Ерригсоюзни театр дукхадезарий пантомимайи пластикайи фестивалех (Челябинск).

РАДИО

28 апрель

ШОАТТА

7.30 «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.45 Объявленеш.
7.55—8.00 Музыка. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30—9.00 Ӏуйрийнара концерт (нохчий меттала).
9.15 ТӀехьабусараш хила йиш яц.
9.25—10.00 Концерт (гӀалгӀай меттала).
15.30 Нохч-ГӀалгӀай радион телевиденен инструментальни ансамблей солистийн концерт.
16.00 — 17.00 Информационно-музыкальни программа. Радиостудера духхьала еш йола трансляци.
18.00 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.10 Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.20—18.40 «Кагирхойи хан» (нохчий меттала).
17.00—18.00 Москва.
18.00—19.00 «Иллеца доттагал лоаттадераштa» яха концерт (нохчий меттала).
14.10 — Мурванидзе Теймуразаца довза.
14.30 — «Советская Россия» яха видеоканал.
17.05 — «Шуна, бераш» журнал «СтелаӀад» (нохчий меттала).
17.25 — Йий-теш сердало культура цӀеношка?» (гӀалгӀай меттала).
18.25 — Информационно-публицистически программа.
19.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Шахтер» — «Спартак». Перерыве (19.45) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!

29 апрель

КӀИРАНДИ

7.30 Передачай программа.
7.35 Республикански газетий обзор.
7.45—8.00 КПСС XXVIII съезда накъадолхаш. Парторганизацешка отчеташи хоржамаши (гӀалгӀай меттала).
8.15—9.00 Моаршал да шуга.
11.30—12.00 КӀирандийнахьара музыкальни программа.
15.15—15.3 «Дешархо» (нохчий меттала).
16.00 Литературни Нохч-ГӀалгӀайче.
16.30 Керда хоамаш.
16.40 Керда хоамаш (нохчий меттала).
16.50—17.00 Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).

30 АПРЕЛЬ

ОРШОТ

7.30 «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.45 Объявленеш.
7.55 — 8.00 Музыка. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 Демократе наькъагӀа (нохчий меттала).
10.15 Концерт (нохчий меттала).
10.40 У. Ахмадов «Даь васкет». Романа оагӀош (нохчий меттала).
11.00 «Школьни глобус».
11.30 — 12.00 Сийлахь-йоккхача Коталон 45 шу дизара накъадолхаш. «Хьона, Даьхе, салтечун дог».
15.15 Концерт.
16.00 Арендни подряд болх беш я: гӀуланхаши проблемаши (нохчий меттала).
16.15 — 17.00 «Зори Кавказа» яха радиожурнал.
18.00 — 19.00 «Музыкальни почта» гӀалгӀай меттала.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Грозненски Къахьегама Цӏеча Байракха орден лелаеш йолча академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча мехкдаьтта институто 1990 — 1991 дешара шера заочни факультете укх специальностех студенташ хьаэцаш хилара

ХОАМ БУ:

07.03 — Доагора - энергетически комплекса отраслашкара экономикен доалдарен;
специализаци:

07.03.03 — Мехкдаьттан газовни промышленность вӀаштӀехьъяккхар а цига планировани яр а;

08.02 — Оахкалаш хьалахарен разведка ярен геофизически методаш;

специализаци:

08.02.01 — Аренашкара мехкдаьтта - газови геофизика;

08.02.02 — Мехкдаьттан газовни скважинашта тохкамаш дара геофизически методаш.

08.05 — Мехкдаьттан газен геологи;
специализаци:

08.05.01 — Мехкдаьттен гази йоалла моттигаш лахари тахкари;

08.05.03 — Нефтегазопромыслови геологи.

09.07 — Мехкдаьттен гази йоалла моттигаш лахари цига эксплуатаци яри;
специализаци:

09.07.01 — Мехкдаьтта доала моттигаш лахари цига эксплуатаци яри;

09.07.02 — Гази газоконденсати йоалла моттигаш лахари цига эксплуатаци яри;

09.09 — Мехкдаьттан газовни скважинашта бурув тохар:

17.20 — Мехкдаьттен газовни промыслай машинаши оборудованеи;
специализаци:

17.02.01 — Екъача моттига бурув тохара йолча машинаштен оборудованенеи эксплуатаци яр;

17.02.02 — Машинаштен оборудованенеи эксплуатаци яр;

21.03 — Технологически процессаштен производстваштен автоматизаци яр;
специализаци:

21.03.01 — Химико-технологически процессашта автоматизаци яр;

21.05 — Промышленни установкайи технологически комплексайи электроприводи автоматизации;
специализаци:

21.05.06 — Мехкдаьттан газовни промышленноста электрооборудовани а промышленни установкаштен технологически комплексаштен автоматизаци яр а.

29.03 — Промышленни гражданскийи гӀишлош хьалъяр;
специализаци:

29.03.01 — ГӀишлон производства технологии из вӀаштӀехьъяккхари;

29.03.02 — Зданейи сооруженийи конструкцеш.

ДЕША ХЬАЭЦАРА ПОРЯДОК

Заочни факультете дӀанийбу, яьнна ха ца лоархӀаш, юкъерен юкъера специальнии образовани йола института ректора чӀоагӀъяьи профилирующи кафедраша оттаяь йолча профессейи гӀулакхийи перечнега хьежжа хержача специальностагӀа болх беш бола нах.

Институте деша отта безам бараша оттаяьча формагӀа язъяь йола заявлени приемни комиссе дӀалу. Заявленеца хила деза: юкъера образовани хиларах дола документ, № 086-у йолча формагӀа медицински справка, къахьегама книжка выписка (балха стаж йолчарна), 3х4 боарамагӀа дола 8 сурт. Паспорти эскаре гӀулакх дарах дола документи абитуриента ше дӀалу. Заявленеш хьаэц 20 апреле денз 5 августа кхаччалца. Экзаменаш дӀалу 6 августа денз. Экзаменех чакхбаьннараш дӀаязбу 5 сентябре кхаччалца.

ДЕША ДӀАОТТАШ ЛУШ ЙОЛА ЭКЗАМЕНАШ

Заочни факультете деша оттараша дӀалу шиъ профильни экзамен — математикахи физикахи, цул совгӀа «удовлетворительно» «неудовлетворительно» яха ши бал йолча системагӀа эрсий меттахи литературахи йола экзамен а. Деша дӀаотташ луш йола ерригa экзаменаш дӀалу юкъерча общеобразовательни школай программашка хьежжа оттаяьча программагӀа, яздеш.

Юкъера школа тӀехдика дешаш чакхъяьккха (хержача специальноста профилагӀа цхьан шера болх беш бараши, укх тӀеххьарча кхаь шера запасе баьха бола бӀухойи), техникум е ПТУ геттара дика дийша хиларах йола диплом йолаш (тара йолча специальностех деша оттача хана) болча наха дӀалу математиках цхьа экзамен. Оценка «пхиъ» цар яьккхача, кхыйола экзаменаш дӀаяла ца езаш, уж мукъабовлийт, хӀаьта, «йиъ» е «кхоъ» яьккхачар юхейиса экзаменаш дӀаяла еза. 08.02; 09.07, 17.02, и. кх. дӀ. чӀоагӀа дефицитни йолча специальностех деша оттараша, собеседовани толамца чакхйоале, дӀахо дӀаяла езача экзаменах мукъабовлийт.

Цуя совгӀа, заочни факультета мел йолча специальностех деша оттаращца собеседовани ю хержача специальностех юкъера специальни образовани (техникум яккхарах дола диплом) а долаш, шерал кӀезигагӀа а доацаш уж цу специальностех болх беш бале.

Собеседовани хинначул тӀехьагӀа экзаменаш дӀаяла ца езаш мукъа баьнна боацараши е йиллача хана цига ца боагӀаш бисараши дӀалуш йола экзаменаш кхычарна нийсса дӀаяла хьожабу.

ДЕША ДӀАЭТТАРАШ ДӀАЯЗБАРА ПОРЯДОК

Заочни факультете подготовительни отделене арахийцараш, запасе баьха правительствос льготаш енна бола бӀухой, бераш—бой, даси—нанаси доал ца деш диса дола бераш конкурса, юкъе ца бохийташ, хьалхагӀа дӀаязбу. Собеседовани толамца чакхъяьккхаи хержача специальностех юкъера специальни образовани (техникума диплом) цу специальностех цхьан шерал кӀезигагӀа йоацаш балха стажи йолаш бола нах деша дӀаотташ луш йола экзаменаш дӀаяла ца езаш, дӀаязбу. ДӀахо юкъерча конкурсагӀа дӀаязбу хержача специальноста профилах шерал кӀезигагӀа доацаш болх беш бараш: укх тӀеххьарча кхаь шера запасе баьха бола бӀухой; юкъера специальнии профессионально-технически дешара заведенеша арахийца, тара йолча специальностех деша отташ бола нах.

Юхейисача моттигашка конкурсагӀа дӀаязбу хержача специальноста профилах шерал кӀезигагӀа болх баь бола нах.

Институте дӀаоттарца дувзаденна дола дешаш къоастаду приемни комиссе.

Тха адрес: 364902, г. Грозный, ГСП-2, Революце пр., 21. Грозненски мехкдаьтта институт, приемни комисси. Телефон: 22-16-15.

Белам а белхам а

«Берий ловзар»

Бераш ловзаш хилар саго тамаш е езаш хӀама дац. Цхьабакъда, боккхий нах ловзаш хилча, «берий ловзар» ца аьлча, цох кхы фу аргда хац сона. Цу тайпара цхьа масал доаладергда аз.

Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхозе шурий ферме хаьхо волаш болх беча Дербичев Махьмад - Гирена «Шелялис» яха бос бола телевизор язйир. Из иштта хилара тешал деш да цу хьакъехьа дехар деш колхоза правлене Сунженски райисполкома адресагӀа яздаь каьхат. Из дар шоллагӀча марта. Цу дийннахье райплана председатель Г. Левашов волча кхаьчар М.-Г. Дербичев.

— «Шелялис» яха телевизораш вай районе хьакхахьац, — аьлар Г. Левашова. — Грознерча «Орбита» яхача тика тӀара хьаэца еза из.

Ший кулг кӀалдолаш лаьрхха каьхат а яздаь, республика столице дӀахьожавир цо М.-Г. Дербичев.

— Атта дац сона фермера мукъавала, — Ӏокад колхозхо. — ВӀаьсти къаьстта дукха хул тха болх. Дале а, кулгалхошка дехар а даь, мах бенна машина а оттаяь, Грозне вахар со. Из дар ворхӀлагӀча марте. Цхьабакъда, гӀулакх чакхдаккха аьттув баланзар: тика тӀа ревизи йоаллар. Ши-кхо ди даьлча юхавола, тӀаккха хьай телевизор дӀаяхьа йиш хургья хьа, аьлар сога тика директора Налаев Лема Магомедовича.

ШийтталагӀча марта халла балхара мукъа а ваьнна, хьалха санна машина а оттаяь, «Орбите» вера М.-Г. Дербичев.

— Укхаза хьава везаш дацар хьа гӀулакх, — раьза хиланзар тика директор. — Районе дӀайихьай хьона йоагӀаш йола телевизор.

БӀухьбилла Орджоникидзевская яхача станице вахар М.-Г. Дербичев. Цхьабакъда, цигара торговле болхлой цецбаьннача бисар цо бена никъ дӀабайзача: «Шелялис» яхача телевизоращца гӀулакх хинна бацар уж.

Цу сахьате Грозне вахар М.-Г. Дербичев.

— Бехк ма баккхалахь! — дехар дир Л. Налаева. — ГӀалатваьннав со. Апрель болалуш хьаволa, тӀаккха кӀордадалцца «Шелялисга» хьежа таро хургья хьа.

Бекарг бутт хьатӀакхачарга хьежа сатем хиланзар М.-Г. Дербичева, 28-ча марте «Орбите» вар из.

— ТӀехьависав хьо, воше, — корта оагабир Л. Налаева. — Телевизор дӀайихьай шун колхоза заготовитела Белхароев Вахас. Г. Левашова кӀал кулг а яздаь, каьхат дахьаш хьавенавар из ткъаь шоллагӀча марта.

— Мишта нийсденнад цу тайпара хӀама? ХӀанз виазлагӀа укхаза ма воагӀий со телевизор дӀаяхьа гӀерташ, — корзагӀваьлар М.-Г. Дербичев. — ХӀана кхеставу оаша пенсе ваха ха йола воккха саг? Тоам мичаб шоана...

— Из къамаьл дувца венав хьо укхаза? — эгӀазвахар Л. Налаев. — Яхийта са кабинетера! Хьайна ловчча латкъа бокъо я хьона.

Иштта «юхь яь» араваьккхар тика директора гаьнара вена колхозхо. Укхаза массехк хаттар отт: сенга сатувсаш тӀехьатийттад гӀулакх Л. Налаева? Ферма хаьхочунна ше ца даь гӀулакх колхоза заготовитела хӀана даьд цо? Мишта яздаьд Сунженски райисполкома райплана председатела Г. Левашова керда каьхат. М.-Г. Дербичев телевизор хьаэца гӀерташ леллаше?

— Селхан хиннав со Г. Левашов волча, — йоах М.-Г. Дербичева. — ЧӀоагӀа веха хьайзар из, «Шелялис» йоацаш ше со вутаргвац яхаш. «Берий ловзарг» хургда-кх цар соца леладер? Ма дика дар колхоза правлене сона из телевизор язъянь еца ре...

«Орбита» кулгалхой Москве ба. Дале а, республика органашта могаргда, аьнна, хет сона царга доагтӀача тайпара шоай декхараш кхоачашдайта. ХӀаьта Г. Левашовга-м Сунженски райисполкома кулгалхоша а хатта мегаргдар шоллагӀдола каьхат яздар сенца дувзаденна да, аьнна.

М. КАРТОЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хоаттам

Тахан республике гӀоллен Грознеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгӀо догӀа а делхаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилей фегара температура республике 16—21, Грозне 18—20 градус йӀовхал йолаш хилей тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ-юкъе догӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилей фегара температура бийсана 4—9, дийнахьа 17—22 градус йӀовхал йолаш хилей тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бахьтокхама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностен транспортен — 22-73-81, 22-65-01; юрта бовхама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта —22-73-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00105. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1442.